Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети ва Министрлар Советининг органи

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН. ● 20 март 1970 йил, жума ◆ № 66 (14.532). ◆ Баҳоси 2 тийин.

100 СОВЛИҚДАН 150 ҚЎЗИ

СИРДАРЁ областидаги 2-«Зомин» совхозининг қоракўл қўйлари Шўрча, Аржа, Муғол, Тутақ яйловларида боқилади. Бу яйловларда қўзилатиш кампанияси оммавий тарзда бошланди.

Совхознинг 3-ферма отарлари жойлашган яйловларда 4916 бош қўй бор. Қўзилатиш ҳар йилгидан олдин бошланди.

— Қўзилатиш кампаниясини ташкилий жиҳатдан уюшқоқлик билан кутиб олдик, — дейди ферма зоотехниги Э. Мамадалиев. — Ҳозир ҳамма отарлардаги совлиқлар қўзилаяпти. Бултургидан анча кўп эгиз қўзи олиняпти. Совлиқлар қишдан тўқ ва семиз чиқарилгани учун қўзилари соғлом ва бақувват бўлаётир.

Зоотехник янги туғилган қўзиларни кўрсатди. Уч қўзи бир совлиқни эма бошлади. Зоотехник кулиб қўйди.

— Жонивор учта туғди, — деди у бизга кулиб.

Расмда: бош чўпон Ҳалил Қўшиев.

— Терига кўп қўзи сўйиляптими!

— Биз бу йил ўз олдимизга шундай вазифа қўйганмиз: олдин қўйларни туёқбоши ҳисобига кўпайтириш планини бажарамиз. Сўнгра қўзиларни терига сўйиб, бу соҳада белгиланган топшириқни ўринлаймиз. Бирор бош қўзининг нобуд бўлишига йўл қўймаймиз. Айрим нуқсонли, нимжон, чимхўр қўзиларни эса терига сўяверамиз.

Биз Ҳалил ака Қўшиев отарида бўлдик. Бу илғор чўпон ҳар йили 135-140 бошдан эгиз қўзи олаётир. Унинг юбилей йили марраси ҳар 100 бош совлиқдан 150 бошдан қўзи олишдир. Ишнинг бошланиши чакки эмас. Дастлабки туққан совлиқларнинг ҳаммаси эгиз қўзи берди. Беш-олти боши эса учтадан туғди. Қўзилар соғлом бўлганлиги учун ҳаммаси наслга сақлаб қолинди. Бошқа отарлардан олинаётган қўзилар ҳам тўла сақлаб қолинаётир.

— Эгиз қўзи олишдан чўпонлар манфаат кўрадими!

— Жуда катта манфаат кўради. Уларнинг маоши ошади, устама мукофот берилади. Масалан, Ҳалил ака Қўшиев зиммага олган социалистик мажбуриятини бажарса, 20 бош қўзи, 4300 сўм пул устама мукофот олади.

Совхознинг Аввалбой Сувонов, Деникул Қўшиев, Убайдулла Қўшиев отарларида ҳам қўзилатиш оммавий равишда бошланиб кетди. Қисқа вақтда қўзилаган 675 совлиқдан кўплаб эгиз қўзи олинди, 250 бош қўзи асраб қолинди.

Зомин районидаги бошқа қоракўлчилик совхозларида ҳам қўзилатиш кампанияси қизғин давом этяпти. Моҳир чўпон Ҳалил ака Қўшиев бу катта карвонга моҳирлик билан қарвонбошилик қиляпти.

Ш. ФАЙЗУЛЛАЕВ.

РЕСПУБЛИКА БЎЙЛАБ

ҚУВА районидаги Охунбобоев номли колхозда 31-профессионал-техника билим юртининг филиали очилган. Унда 90 йигит-қиз ўқимоқда. Улардан 30 киши механик-ҳайдовчилик касбини ўрганяпти. Чапдаги суратда: (ўнгдан) группа мастери Роби Шокирова бўлажак механик-ҳайдовчилар Дилором Гулйигитова ва Ҳимоят Ўлмасовалар билан амалий машғулот ўтказяпти.

Ўнгдаги суратда Туямўйин гидроузелининг биринчи навбати қурилишида пешқадамлик кўрсатаётган илғор экскаваторчилар С. Ўрунов ва О. Конясни кўриб турибсиз.

Б. Қаюмов ва К. Отаев фотоси, (ЎзТАГ).

«МЕТЕОР» ФАЗОДА

ТАСС АХБОРОТИ

1970 йил 17 март куни Совет Иттифоқида Ернинг метеорологик йўлдоши «Метеор» учирилди.

Йўлдош учиришнинг асосий вазифаси оператив об-ҳаво хизматида фойдаланишга зарур бўлган метеорологик маълумот олинишини таъминлашдан иборатдир.

Йўлдош параметрлари қуйидагича бўлган орбитага чиқарилди:

Ер юзидан максимал масофаси (Апогейда — 643 километр);

— Ер юзидан минимал масофаси (перигейда) — 555 километр;

— Орбитасининг оғиши — 81,2 градус;

— Бошланғич айланиш даври — 96,4 минут.

Йўлдош ичига ўрнатилган метеорологик аппаратлар ер куррасининг кунгай ва терскай томонларидаги булутлар, қор қопламининг тасвирларини олишни, шунингдек Ер ва атмосфера қайтарадиган ва чиқарадиган иссиқлик энергияси тўғрисида маълумотлар олишни таъминлайди. «Метеор» йўлдошида метеорология аппаратларидан ташқари қуйидагилар ҳам бор:

Йўлдошнинг Ерга доимий мўлжал олишини таъминловчи система, қуёш батареяларини қуёшга мустақил равишда мўлжал олдириб туриладиган электр таъминот системаси,

орбита элементларини аниқ ўлчовчи радиосистема, асбоблар ва илмий аппаратларнинг ишлаши тўғрисидаги маълумотларни Ерга юборадиган радиотелеметрик система.

Йўлдошга ўрнатилган аппаратлар нормал ишлаб турибди. Координациялаш-ҳисоблаш маркази олинаётган маълумотларни ишлаб чиқмоқда. Метеорологик маълумотлар СССР Гидрометеорология Марказига бериб турилибди. Бу ерда улар ишлаб чиқилмоқда ва фойдаланилмоқда.

ИЛМИЙ СЕССИЯ

19 мартда Тошкентда Ўзбекистон ССР Фанлар академияси ҳамда республика Олий ва ўрта махсус таълим министрлигининг В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллигига бағишланган бирлашган илмий сессияси очилди.

Сессияда биринчи бўлиб Ўзбекистон ССР Фанлар академияси президенти, СССР Фанлар академиясининг мухбир аъзоси О. С. Содиқовнинг «В. И. Ленин ва совет фанининг тараққиёти» деган мавзудаги доклади тингланди. О. С. Содиқов Октябрь революцияси йўлбошчисининг кўрсатмалари мамлакатимизда фанни тараққий эттириш учун жуда катта аҳамиятга эга эканлиги, Ленининг Тошкентда университет ташкил этиш тўғрисидаги декрети ғоят муҳим эканлигини таъкидлади. Ўлкамизда ярим аср илгари очилган ана шу биринчи олий ўқув юрти Ўрта Осиёда маориф ва фанни ривожлантиришда муҳим роль ўйнади. Ҳозирги вақтда республикамизнинг бир ўзидагина 170 дан ортиқ илмий тадқиқот муассасалари, шу жумладан 39 олий ўқув юрти ишлаб турибди. Уларда 22 мингга яқин илмий ходим бор.

Сессияда Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг вице-президенти И. М. Мўминовнинг «Табиий фанлари туб фалсафий масалаларининг В. И. Ленин томонидан ҳал қилиниши», республика Фанлар академиясининг академиклари Ё. Х. Тўрақуловнинг «Молекуляр биология асосий тушунчалари ривожланишининг диалектикаси» ва М. З. Ҳомидхоновнинг «В. И. Ленин мамлакат халқ хўжалигини электрлаштириш ҳақида» деган мавзудаги докладлари ҳам тингланди.

Сессия ишида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари Р. Н. Нишонов қатнашмоқда.

Сессия ўз ишини давом эттирмоқда. (ЎзТАГ).

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИДА

Врачлик ва илмий-педагоглик соҳасидаги самарали ишлари учун ҳамда туғилган кунига 70 йил тўлиши муносабати билан Тошкент Давлат медицина институти кафедрасининг мудири Армаис Аристогесович Аковбян Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фармонига биноан Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фахрий ёрлиғи билан мукофотланди.

СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ ФАРМОНИ

СССР ОЛИЙ СОВЕТИГА САЙЛОВ ЎТКАЗИШ ТЎҒРИСИДА

Еттинчи Чақириқ СССР Олий Советининг ваколатлари тугаши муносабати билан СССР Конституцияси (асосий қонун) нинг 54-моддасига биноан Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Олий Советининг Президиуми **қарор қилади:**

СССР Олий Советига сайлов 1970 йил 14 июнь, якшанба кунига тайинлансин.

СССР Олий Совети Президиумининг Раиси Н. ПОДГОРНИЙ.
СССР Олий Совети Президиумининг Секретари М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль. 1970 йил, 19 март.

БЕДА ЭКИБ БЎЛИНДИ

САМАРҚАНД. («Совет Ўзбекистони» мухбиридан). Областнинг колхоз ва совхозларида алмашлаб экишнинг муҳим омили ҳисобланган бедапоялар майдони йил сайин кенгайтирилмоқда. 1965 йили областда 25 минг гектар бедапоя бор эди. У бултур 33 минг 200 гектарга етказилди. Бу йил об-ҳавонинг қулай келганлигидан фойдаланиб, область хўжаликлари беда экиш планини барвақт ошириб бажардилар.

Бугунгача пландаги 12 минг гектар ўрнига қарийб 13 минг гектар ерга беда экилди. Асосий пахтакор Пастдарғом, Каттақўрғон, Нарпай ва бошқа районлар ўтган йили бузилган бедапояларга нисбатан бир ярим баравар кўп майдонга беда экдилар. Экилган беда уруғини тезроқ ундириб олиш тадбирлари кўрилмоқда.

ҒИЖДУВОНЛИКЛАР ЗАФАРИ

БУХОРО область Ғиждувон районининг чорвадорлари катта зафар қучдилар. Улар давлат тайёрлаш ташкилотларига пландаги 441 тонна ўрнига 692,5 тонна гўшт етказиб бериб, биринчи квартал планини муддатидан илгари адо этдилар. Топширилган гўштнинг ҳаммаси юқори сортларга қабул қилинди. «Гулистон», Энгельс номли, Калинин номли, Садриддин Айний номли колхозларнинг бўрдоқибоқарлари ўтган ойларда ярим йиллик план миқдорида сўким ва бўрдоқи гўшти тайёрлаб, районнинг катта ғалабасига муносиб улуш қўшдилар. Шунингдек, район хўжаликларида тухум тайёрлаш биринчи квартал плани ҳам ўринланди. Пландаги 772 минг дона ўрнига 1 миллион 293 минг дона тухум сотилди. Чорва маҳсулотлари тайёрлаш қизғин давом эттирилмоқда.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОБЛАСТЛАРИДА БЕДА ЭКИШНИНГ БОРИШИ ТЎҒРИСИДА

1970 йил 19 мартга бўлган МАЪЛУМОТ

(гектар ҳисобида)

Биринчи стун — областлар, иккинчи стун — беда экиш плани, учинчи стун — экилган майдон, тўртинчи стун — планнинг бажарилиш проценти, бешинчи стун — шу жумладан бошқа экинларга аралаштириб экиладиган беда.

Самарқанд	12000	13167	109,7	8473
Сирдарё	22000	21447	97,5	9689
Бухоро	11000	9578	87,1	9325
Қашқадарё	7500	6391	85,2	1155
Андижон	10500	8393	79,9	8238
Сурхондарё	8000	6273	78,4	6023
Фарғона	11000	8351	75,9	6310
Тошкент	13000	7928	61,0	7204
Наманган	9000	5313	59,0	5313
Хоразм	6000	605	10,1	460
ҚҚ АССР	10000	156	1,6	141
Республика бўйича:	120000	87602	73,0	62331

ҚЎШМА РЕЙД

БУХОРОЛИКЛАР, БЎШ КЕЛМАНГ!

Ўтган йили мамлакат «оқ олтин» хирмонини ўзининг 402 минг тоннага яқин пахтаси билан бойитган Бухоро области меҳнаткашлари юбилей йилида ҳам юксак марраларни кўзлаб меҳнат қилмоқдалар. Буни кўпгина илғор хўжаликларда мўл ҳосилга пухта замин яратилаётганлигидан билиб олиш мумкин.

Экиш мавсуми яқинлашгач, область хўжаликларида техникага ишонч янада кучайди. Бухоронинг қаерига борманг, техника қанотимиз дейишади.

Афсуски айрим хўжаликларда техникадан яхши фойдаланилмаяпти. Масалан, Вобкент районидаги Ленин номли колхозда ер текислаш ҳали тугалланганича йўқ. Шундай бўлгани ҳолда кўпгина бригадаларда техника бекор турибди. Умар Усмонов бошлиқ бригадада ер текислаш агрегати мутлақо ишлатилмаяпти.

Бригада бостирмаси яқинида сеялкаларнинг эҳтиёт қисмлари, зигзаг бороналари, ротацион мотигалар очиқ ҳавода занглаб, бостирмада эса жуда кўп миқдордаги минерал ўғит сочилиб ётибди. Колхознинг Саид Облаев, Асар Нусратов бошлиқ бригадаларида ҳам худди шундай аҳволни учратдик.

Шу райондаги Энгельс номли колхозда ҳам аҳвол бундан яхши эмас. Аккумулятор, генератор, реле каби эҳтиёт қисмлар етишмайди, деб кўпгина тракторлардан фойдаланилмаяпти. Ҳали ҳам 5 та чопиқ тракторининг ремонтига қўл тегизилгани йўқ. Бу хўжаликда ремонт қилинган тракторларнинг ҳаммасини ишга яроқли деб бўлмайди. Баъзиларига шунчаки қўл тегизилган, холос.

Колхоз раҳбарлари (раиси Ғани Раҳимов) мавжуд тракторларнинг ҳаммаси ремонтдан чиқарилди, деб ёлғон маълумот беришган. Биз «Узсельхозтехника»нинг Вобкент район бирлашмаси устахонасида бўлганимизда мазкур колхоздан шу йилнинг 23 январь куни келтирилган 2 та «Т-28Х» маркали трактор ҳамон ремонт қилинмаганини кўрдик.

Шу райондаги Тельман номли, «Ленинград», «Пахтакор», Шофиркон районидаги К. Маркс номли, Куйбишев номли, Ромитан районидаги «Социализм», Нариманов номли ва бошқа бир қатор хўжаликларда ҳам техникага ана шундай муносабатда бўлиняпти.

Ғиждувон районидаги «Зарафшон» колхози ва бошқа бешта хўжалик билан Вобкент районидаги «Зарафшон», «Коммунизм», Энгельс номли колхозларни туташтириб турган Вобкент дарёси қирғоғида тракторлар бир неча соатлаб қатор бўлиб туради. Бунинг сабабини суриштирганимизда, шу дарё устидаги кўприк бузилиб ётганлиги натижасида колхозлар учун келган юкларни Қизилтепа темир йўл станциясидан ташиш қийинлашаётганлиги маълум бўлди.

Ромитан, Шофиркон, Свердлов районларидаги баъзи колхозларда ҳам ремонтдан чиқарилган қишлоқ хўжалик машиналарини экиш-тикиш ишларига тўла шай деб бўлмайди.

Областдаги мавжуд 7190 чопиқ тракторидан қарийб 7 мингтаси, 2080 ҳайдов тракторининг қарийб ҳаммаси, 1993 сеялкадан 1800 таси ремонтдан чиқарилган, деб маълумот берилган бўлсада, уларнинг кўпчилиги ё сифатсиз созланган ёки бўлмаса эҳтиёт қисмлар билан тўла таъминланмаган.

Районнинг қайси хўжалигини кўздан кечирманг, одамлар бир тан, бир жон бўлиб ишлаётганликларига қойил қоласиз. Ҳа, шофирконликлар юбилей йили баҳорига ҳар қачонгидан ҳам пухта тайёргарлик кўрдилар. Экиш-тикиш ишларига ҳозирлик дуруст бораётир.

Лекин Шофирконда шундай воқеалар ҳам содир бўлмоқдаки, буни кўрган киши ҳайрон қолади. Бошқа хўжаликларда тупроқда етарли миқдорда нам тўплаш мақсадида экин майдонлари суғорилаётган бир пайтда, «Ленинобод» колхозида бошқача манзарани кўрасиз. Бу ерда ҳалигача 800 гектар ер суғорилгани йўқ.

Бунинг сабаби шундаки, хўжалик Жўйнов каналидан сув олади. Узунлиги 6 километр бўлган бу канални Вобкентдаги механизациялашган кўчма колонна бетонлаштириб бериши керак эди. Лекин колонна бошлиғи Султон Зиёев канални ўз вақтида бетонлаштиришга эътибор бермади. Оқибатда шу кунгача унга сув қўйилмай турибди.

Шу канални ва бошқа сув йўлларини бетонлаштириш мақсадида «Ленинобод» колхози биқинида қурилган бетон заводи бир неча кундан буён тўхтаб турибди. Завод ҳар куни 50-60 кубметр бетон тайёрлаши керак. Кейинги кунларгача 6 та бетон қориштириш агрегатидан 3 таси ишлаб турган бўлсада, уларнинг ҳам унуми ниҳоятда паст эди. Бу ҳам кўплик қилганидек, бетон қориштирувчи агрегатларнинг ҳаммаси тақа-тақ тўхтаб қолган.

«Ленинобод» колхозининг 800 гектар ерига ҳадемай барака уруғи қадалиши керак. Бироқ, чигит қуруқ тупроқда униб чиқмайди, етарли миқдорда нам бўлиши лозим. Лекин ерлар суғорилмаган, тупроқ қуриб ётибди. Колхозчилар экин майдонларини тезроқ суғормасак бўлмайди, деб ташвишланишяпти. Механизациялашган кўчма колоннанинг бепарво раҳбарлари, область суғориш системасининг бошлиғи П. И. Риков ҳамон сукут сақлаб келишяпти.

Шофиркондан Ромитанга олиб борадиган катта йўл «Москва» колхози марказидан ўтади. Шундоққина чорраҳада шу колхознинг Тўймурод Жўраев бошлиқ бригадаси ерлари. Одамлар ер текислаш, суғориш, ўғит жамғариш билан шуғулланишяпти. Катта йўл бўйлаб тележкалар у ёқдан-бу ёққа ғизиллаб ўтиб турибди.

Лекин бир нарса кишини таажжубга солади. Чорраҳада аравакашлар ўралашиб юрибди. Улар тайёрланган маҳаллий ўғитни хўкизлар қўшилган аравада ташишяпти.

«Москва» колхозида (раиси Раҳим Раҳмонов) тележкалар турган ҳолда, араваларда гўнг ташилиб, одамларнинг қимматли вақти кўплаб кетказилаётганлиги ҳар ҳолда ақлдан бўлмаса керак. Худди шу бригадада, худди шу чорраҳадаги арикча бўйида 10 тоннадан ортиқ минерал ўғит сочилиб ётибди. Бу ўғитни нега ташиб олмайсизлар деб сўраганимизда, чигит экиш олдидан ерга соламиз деб жавоб беришди. Минерал ўғит эса яроқсиз ҳолга келмоқда. Шу колхознинг бошқа бригадаларида, Куйбишев номли, Ибн Сино номли, «Социализм» колхозларида ҳам ўғитлар исроф қилинмоқда ва бу билан колхозларнинг неча минг сўмлаб маблағи кўкка совурилмоқда.

Вобкент районидаги Ленин номли, «Пахтакор», Қоракўл районидаги Киров номли, «Искра», Навоий районидаги «Ленинград», Ленин номли, Коғон районидаги «Партия XXII съезди», «Коммунизм» колхозларида ҳам ўғитлар увол қилинмоқда.

Ғиждувон, Свердлов ва бошқа баъзи районларда беда-пахта алмашлаб экиш кенг жорий қилинмаётганлигини, бу ишга эътиборсизлик билан қаралаётганлигини нима билан изоҳлаш мумкин?! Ана шу районларда бедапоялар майдони ўтган йиллардагига нисбатан 600-700 гектар камайиб кетган. Ҳозир ҳам кўпгина хўжаликларда тупроқ картограммалари, алмашлаб экиш схемалари тузилгани йўқ. Бу ҳақда жуда кўп қарорлар чиқарилган, тадбирлар белгиланган. Очиғини айтганда, жойларда ана шу фойдали тадбирлар қоғозда қолиб кетмоқда.

* * *

Бухоро далаларига баҳор файзи кирди. Меҳнаткашлар далага отланди. Пахтакорман деб белини маҳкам боғлаган деҳқоннинг чигит экишга тайёргарлиги зўр. Бироқ, биз юқорида кўрсатган район ва хўжаликларда экиш арафасида хотиржамлик кайфияти ҳукм сурмоқда. Бундай бўшашувчиликка барҳам бериб, экиш-тикиш ишларига бекаму-кўст тайёргарлик кўриш ҳамда уни юксак агротехника қоидалари асосида ўтказиш бухороликларнинг қўлидан келишига аминмиз.

«Совет Ўзбекистони» газетаси ва Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Радиоэшиттириш ҳамда телевидение давлат комитетининг рейд бригадаси:

Ҳ. САИДАЛИЕВ,
С. ҚОДИРОВ,
Т. НАЗИРОВ.

ХИМИЯ САНОАТИ ИСТИҚБОЛИ

Янги қурилишлар

Ўтган йили Олмалиқда аммофос заводи қисқа муддатда қурилиб фойдаланишга топширилганлиги республикамиз химия саноатида катта воқеа бўлди. Ўзбекистон ССР Қурилиш министрлиги ташкилотлари ва Ўзбекистон ССР Монтаж ва махсус қурилиш ишлари министрлигининг ихтисослашган монтажлаш ташкилотлари коллективлари қўлни-қўлга бериб яхши ишлаганликлари натижасида Фарғонадаги химия толалари заводида ацетат толаси ишлаб чиқариш қуввати, Чирчиқдаги электрохимия комбинатида аммиак ва карбамид линиялари, Фарғонадаги аммиак ишлаб чиқарувчи қувватлар ишга туширилди.

Навоий шаҳар қурилиш бошқармаси ҳам шаҳардаги химия комбинатида бир неча қувватларни фойдаланишга топширди.

Беш йилликнинг охирги йилида республикамиз қурувчилари ва монтажчилари, Ўзбекистон ССР Химия саноати бошқармаси корхоналарининг ходимлари олдида янада шарафли вазифалар турибди. Улар Чирчиқ электрохимия комбинатида карбамид ва аммиак ишлаб чиқарувчи янги қувватлар қурилишини шу йилнинг учинчи кварталида тугатишлари керак. Шу муддатда Чирчиқ шаҳрида қурилаётган Чирчиқ химия-технология техникуми биносини ҳам тугатишлари лозим. Бу техникумда янги ўқув йилидан бошлаб 400 студент билим ола бошлайди.

Юбилей йилида улкан Навоий химия комбинати янада кенгаяди. Бу комбинатда аммиак, кучсиз азот кислотаси, аммиак селитраси, нитрон ва аммоний сульфат каби маҳсулотлар ишлаб чиқарувчи янги қувватлар қурилиб, йил охиригача фойдаланишга топширилади.

Фарғона водийси ҳам химия саноати юксалган воҳага айланиб бормоқда. Ўзбекистон ССР Қурилиш министрлигига қарашли Меҳнат Қизил Байроқ орденли 8-қурилиш трести коллективи Фарғонадаги азот ўғитлари заводида аммиак селитраси ишлаб чиқарувчи қувватни ва химия толалари заводида йилига минглаб тонна ацетат шойиси ишлаб чиқарувчи йирик корпусларни қуриб фойдаланишга топширадилар. «Узбекшахтострой» тресты коллективи Олмалиқда қурилаётган рўзғорбоп химия маҳсулотлари ишлаб чиқарадиган янги заводни қуриб тугатадилар. Бу корхона йилига 20,5 миллион сўмлик рўзғор учун керак бўладиган турли порошоклар, ишқорлар ва бошқа хил кимёвий бирикмалар ишлаб чиқаради.

Самарқанддаги 5-қурилиш тресты Самарқанд суперфосфат заводининг концентрлашган фосфор ўғити ишлаб чиқарадиган тажриба ускунасини фойдаланишга топширадилар.

Булардан ташқари, Жиззах пластмасса заводи қурилиши давом эттирилади. Республикамиздаги ишлаб турган яна кўпгина химия саноати корхоналарида ишлаб чиқариш корпуслари, ётоқхоналар, болалар боғчалари, омбор ва идора бинолари ремонт қилинади. Эскирган асбоб-ускуналар ўрнига янгилари ўрнатилади.

Доҳиймиз В. И. Лениннинг 100 йиллик юбилейи шарафига авж олдирилган социалистик мусобақага қўшилиб, республикамиз химия саноатини янада юксалтириш йўлида тер тўкаётган жонкуяр бинокорлар, монтажчилар ва химия саноати ходимларининг юбилей йили топшириқларини сидқидилдан уддалашларига ишончимиз комил.

М. СУЛТОНОВ.
Ўзбекистон ССР Министрлар Совети қурилиш ва бинокорлик материаллари саноати бўлимининг катта референти.

ПАРТИЯНИНГ ОДДИЙ СОЛДАТЛАРИ

ТАШАББУСКОР

Завод партия ташкилоти секретари Султонали Ғаниев бригадалар ўртасидаги ўзаро социалистик мусобақа якунларини кузатиб ўтириб:

— Абдурахмон Иброҳимов бригадаси яна ғолиб чиқди — деди фахр билан. — Унумдорлик, тежамкорлик, сифатлилик, хуллас ҳамма соҳада юқори кўрсаткичга эришибди. Илғорликни яна қўлдан беришмабди. —Бригадада 26 киши меҳнат қилади. Кўпчилиги коммунистлар. Бир-бирларига кўмакдош, маслаҳатдош. Коммунистик меҳнат бригадаси деган шарафли номга мушарраф бўлишган. Дарвоқе, эшитганларинг борми, Ҳамдамжон Пайғамов деган ишчимизни, — саволомуз бизга юзланди секретарь. — Заводимизнинг фахри у. Ана шу бригадада бош пресслОвчи. Ҳозир унинг сменаси ишлаётган бўлса керак. Юринглар, яхшиси ўзи билан таништириб қўя қолай.

Пресслаш цехига кирдик. Бу ерда оқ сариқдан келган ўрта бўй, елкадор, ўттиз беш ёшлардаги йигит ғайрат билан ишларди. У керакли материалларни тез ҳозирлар, пахта толаларини сифатли тойлар, симларни чаққонлик билан уларди. Махсус механизм эса той-той тайёр маҳсулотни қўшни хонага суриб чиқарарди.

—Ҳамдамжон шу йигит бўлади, таништирди секретарь. Суҳбатлашдик.

Ҳамдамжон меҳнат фаолиятини фаррошликдан бошлади. Заводга иш сўраб келганида, кадрлар бўлимидагилар унинг ниҳолдек, миқти жуссасига қараб «иш оғир, сенга тўғри келмайди, йигитча» дейишганди. Лекин у заводдан кўнглини узолмади. Фаррошлик бўлса ҳам ишлашга рози бўлди. Бу вазифани сидқидилдан бажара борди. Қўли бўшади дегунча цехларга кириб ишчиларга кўмаклашар, иш ўрганарди. Унинг ҳаракатларини кузатиб юрган заводнинг кекса ишчиси Маҳмуджон ота Тожибоев ўз бригадасига пахта сурувчи қилиб ишга олди. Серҳаракат Ҳамдамжон тез орада меҳнатда ўзини кўрсатди. Кейинча Маҳмуджон ота уни заводнинг мураккаб участкаларидан бири—пресслаш цехига ўтказишни тавсия қилди.

Мана шундан бери ўн йилча вақт ўтди. Ҳамдамжон ўз бахтини завод кучоғида топди. Меҳнат уни пишитди. Шу ерда шонли ленинчи Коммунистик партия сафига қабул қилинди. Ҳозир Ҳамдамжоннинг номи бутун республикамиз саноатчиларига яхши таниш. Завод ишчилари эса унинг исми ёнига «биринчи» деган сўзни қўшиб айтадиган бўлишди. Бу бежиз эмас. Ҳамдамжон ҳар соҳада пешқадам. Қимматли ташаббусларга биринчи бўлиб қўшилади.

Мана бир мисол. У костромалик гўқувчи Валентина Плетневанинг беш йиллик топшириқни, улуғ доҳий В. И. Ленин туғилган куннинг юз йиллигигача бажаришдек ватанпарварлик ташаббусига заводда биринчи бўлиб қўшилди. Ҳамдамжон ваъдасининг устидан чиқиш арафасида.

Илгарилари тойларни қўл кучи билан ташқарига олиб чиқиларди. Бу иш билан доим тўрт киши банд эди. Ҳамдамжон ана шу ишни енгиллатадиган махсус механизм ихтиро қилди. Аввал ўзи қўллаб кўрди. Бу билан йил давомида бир неча минг сўм тежаладиган бўлди.

Ҳамдамжоннинг меҳнатлари муносиб тақдирланяпти. Кўксида олий нишон—Ленин ордени порлаб турибди. СССР Енгил саноат министрлиги, Фарғона область партия комитети ва область ижроия комитетларининг Фахрий ёрлиқлари хизматига берилган юксак баҳо бўлди. У энг илғор саноатчи сифатида СССР Енгил саноат ходимларининг йиғинида қатнашди. Ҳамкасблари билан ўз тажрибаларини ўртоқлашди.

—Ўртоқ Ҳ. Пайғамов коммунист сифатида ташкилотчилик ишларини ҳам олиб боряпти,—деди партия ташкилотининг секретари Ғаниев.— У завод партия ташкилоти бюросининг аъзоси, ёш коммунистларнинг маслаҳатдоши. Маълумки, заводимиз ишлаб чиқараётган маҳсулот бепоён Ватанимизнинг тўқимачилик корхоналаридан ташқари Польша, Чехословакия, Германия Демократик Республикаси, Канада сингари 10 дан ортиқ хорижий мамлакатларга ҳам чиқарилади. Улардан маҳсулотимизнинг манзур бўлаётгани ҳақида кўплаб табрик хатлари олиб турамиз. Бунда Ҳамдамжоннинг хизматлари ҳам озмунча эмас. Чунки, у иш жараёнида толаларнинг сифатлилиги учун доим кўз-қулоқ бўлиб туради. Озгина камчилик сездими, дарҳол бартараф этишга киришади.

Пайғамовнинг яхши хусусиятларидан яна бири шундаки, у ортда қолаётган цех ёки бригадаларнинг тақдири учун қайғуради, ўша бригада ёки цехга ўтиб аҳволни батафсил ўрганади. Йўл-йўриқлар кўрсатади. Партия йиғилишларида шу масалани кўтариб чиқади, қолоқликни бартараф этиш тадбирларини белгилашда қимматли таклифлар киритади. 2-пресслаш бригадаси қолоқликдан чиқмай келарди. Партбюро аъзоси сифатида Ҳамдамжон бунинг сабабини астойдил ўрганди. Интизом суст, илғорларни рағбатлантириб бориш йўлга қўйилмаган экан. Масала партия мажлисида муҳокама қилинди. Ҳамдамжон бригада ишчиларига ўз иш тажрибаларини атрофлича гапириб берди. Кўплар унинг иш услубини ўрганишди. Ҳозир бу бригада ҳам илғорлар қаторига ўтиб олди.

Заводда Пайғамовнинг сафдошлари тобора ортиб боряпти. Орифжон Мўминов, Нуъмонжов Қурбонов, Ҳайитбой Мирзаалиев, Ҳамдамжон Норматов, Аҳмадали Мамадалиев каби коммунистлар ишлаб чиқариш илғорлари, завод машъаллари.

Меҳнатсевар ва ташкилотчи коммунист Ҳамдамжон Пайғамов ўз дўстлари билан КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети Президиуми, СССР Министрлар Совети ва ВЦСПСнинг Эсдалик байроғини олишга сазовор бўлган Ўзбекистон район пахта тозалаш заводининг шуҳратига шуҳрат қўшяпти.

С. ОДИЛОВ,
Фарғона область, Ўзбекистон район пахта тозалаш заводи.

ФАРҒОНА области, Қўқон ип йигирув-пайпоқ тўқув комбинати ишчиси Сабоҳон Абдуллаева смена топшириқларини 115-120 процентдан бажармоқда.

Г. Бойко фотоси. (ЎзТАГ).

* *

ЮБИЛЕЙ НАШРЛАРИ

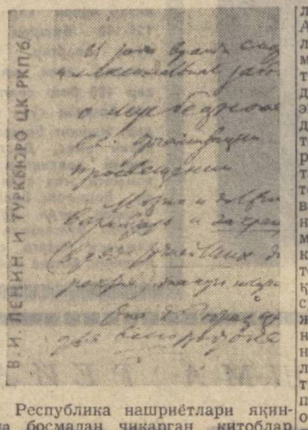

В. И. Ленин Туркистон халқларининг тарихда тутган ролига ва уларни социалистик қурилиш ишига жалб қилишга жуда катта эътибор берган эди. Лекин шу вақтгача тарихий адабиётда улуғ доҳийнинг РКП(б) Марказий Комитети Туркистон бюросига ҳар томонлама ёрдами ва раҳбарлиги махсус текширилмаган ва илмий умумлаштирилмаган эди. Шунинг учун ҳам яқинда доцент Қ. Ҳасановнинг «В. И. Ленин ва РКП(б) Марказий Комитетининг Туркбюроси»1) китобининг нашр этилиши қувончли воқеа бўлди.

Китобни ёзишда автор КПСС МК ҳузуридаги марксизм-ленинизм институтининг Марказий партия архивида сақланиб келаётган ва шу вақтгача эълон қилинмаган кўп материаллар ва ҳужжатлардан фойдаланган.

Асарда автор тарихий адабиётда биринчи бўлиб В. И. Лениннинг Туркбюро тузишдаги ролини атрофлича кўрсатиб, Туркбюро илгарилари айтилганидек, 1920 йил апрелида эмас, балки 1920 йил 17 июлда тузилганлигини аниқлади.

Китобда В. И. Лениннинг Туркистон Коммунистик партиясининг V съездини тайёрлаш ва уни ўтказишга ҳар томонлама ёрдам берганлиги, бу съездда миллий масала бўйича қабул қилинган қарорлар Владимир Ильич томонидан маъқулланганлиги тарихий адабиётда биринчи марта ёритилган.

ВКП(б) нинг XIII съездида Туркистон коммунистлари делегацияси Ленин таклифи билан қабул қилинган қарорларни якдиллик билан қўллаб-қувватлаганликлари, бу делегациянинг Кронштатда кўтарилган исённи бостиришга жўнаб кетган аъзолари рўйхати китобхон учун айниқса қизиқарлидир.

Авторнинг тарихий манбалар асосида исбот қилишича, В. И. Ленин Туркистон Компартияси VI съезди қарорларини ўрганиб, шу қарорлар юзасидан ўз мулоҳазаларини билдирган.

Асарда Туркистонда Совет ҳокимиятини мустаҳкамлаш, экономикани, хусусан пахтачиликни бутун чоралар билан ривожлантириш, маҳаллий халқларни социалистик жамият қурилиши ишига кенг жалб қилиш, Ўрта Осиё ва Қозоғистонда яшовчи халқларнинг шаклан миллий, мазмунан социалистик маданиятини барпо қилиш йўлидаги В. И. Лениннинг жонбозликлари тасвир этилган ва биринчи марта эълон қилинган ҳужжатлар асарнинг ғоявий мазмунини янада бойитган.

М. МУСАЕВ,
тарих фанлари доктори, профессор.

1) К. Ҳасанов «В. И. Ленин и Туркбюро ЦК РКП(б)». «Ўзбекистон» нашриёти, Тошкент, 1969 й.

Республика нашриётлари яқинда босмадан чиқарган китоблар орасида С. Пўлатхўжаев, Г. Саркисянцнинг «В. И. Ленин совет суди ва социалистик одил судлов ҳақида» 1) ва И. Б. Стерникнинг «В. И. Ленин — юрист (В. И. Ульянов (Ленин)нинг юридик фаолияти») 2) деган асарлари кўпчилик эътиборини қозонмоқда. Бунинг боиси шундаки, улуғ доҳий юбилейига аталган мазкур асарлар В. И. Ленин ҳаётининг муҳим бир қирраси — совет одил судлови ҳақидаги қимматли фикрлари, унинг юридик фаолияти ҳақида оммабоп тилда, равон услуб билан ҳикоя қилиб беради.

С. Пўлатхўжаев ва Г. Саркисянц асари уч бобдан иборат. Унинг «В. И. Ленин совет судининг асосчиси» деб бошланган қисми социалистик давлат ва ҳуқуқининг моҳияти, Совет давлат аппаратининг, унинг муҳим органи бўлган суднинг ташкил топиш принциплари ва фаолияти тўғрисидаги ленинча таълимотга бағишланган. Муаллифлар янги совет судларининг эски буржуа судларидан туб фарқи тўғрисидаги ленинча кўрсатмаларни революциягача бўлган Ўзбекистон территориясида ҳукм суриб келган эски судлар ҳамда Совет даврида яратилган, меҳнаткаш халқ манфаатларининг ҳимоячиси бўлган янги совет судлари мисолида тасвирлаб беришган.

Шунингдек бу ерда Лениннинг совет қонунларини тўплаб, батартиб жойлаштириб кодекс тарзида нашр этишга оид кўрсатмалари бор.

Асарнинг навбатдаги бобида социалистик одил судловнинг ленинча принциплари ҳақида сўз боради. Бунда совет одил судловининг қандай мақсадга хизмат қилиши ифодалаб берилган.

В. И. Ленин совет суди меҳнаткашларни тобора кенг жалб қилиш принципи асосига қурилиши лозимлигини таъкидлаган эди. Ана шу принципларга амал қилиб, ишонтириш ва тарбиялаш методини қўлланиш ҳуқуқий тартибларни бузиш ҳолларининг олдини олишда энг зарур восита эканлиги уқтирилган. Айни вақтда мажбурлаш чораларини ишонтириш методи билан уйғунлаштириб татбиқ қилиш зарурлиги ҳам таъкидланган. Китобчада суд системасининг ягоналик принципи ва одил судлов фақат суд томонидангина амалга оширилишлиги муҳим принциплардан эканлиги кўрсатилган. Брошюрада Ўзбекистон ССР судларининг ҳам сайлаб қўйилиши ва ҳисоб бериб туриши, судда халқ маслаҳатчилари ва жамоатчилик иштироки, судларнинг мустақиллиги ва фақат қонунгагина бўйсунишлиги, суд ишларининг ҳар бир миллатнинг ўз тилида юритилиши каби ленинча принциплар маҳаллий ҳаётдан олинган конкрет мисолларда ифодаланган.

Шунингдек, одил судлов ишларини юритишда нутқ санъатининг ғоят муҳимлиги, суд ҳужжатларининг оддий ва равон тилда, мантиқий тузилишлиги ҳақидаги Ленин кўрсатмалари айниқса қизиқарлидир. Буларга қатъий амал қилиш ўз характери жиҳатидан сиёсий тусга эга бўлган совет судлари учун ниҳоятда муҳимдир. Шу фонда судларнинг ибратли иш тажрибасидан қизиқарли маълумотлар келтирилганлиги жуда ўринли бўлган.

Китобнинг сўнгги банди «Ленин суд иши маданияти тўғрисида» деб аталади. Унда суд аъзоларидан тортиб, техник ходимларгача уларнинг иш юрита билиш маданияти, суд ҳужжатларининг савияси, суд органларида техника воситаларини кенг жорий қилиш, меҳнатни илмий асосда ташкил қилишга оид кўрсатмалар эътиборни жалб этади.

1) С. Пўлатхўжаев, Г. Саркисянц. «В. И. Ленин о советском суде и социалистическом правосудии» (рус тилида). Ўзбекистон ССР «Фан» нашриёти, Тошкент, 1969 йил.

2) И. Стерник. «В. И. Ленин — юрист (юридическая деятельность В. И. Ульянова (Ленина)». (Рус тилида). «Ўзбекистон» нашриёти, Тошкент, 1969 й.

Бундай қараганда В. И. Ленин ҳаёти ва фаолияти тўғрисида кўп нарса ёзилгандай туюлади. Лекин шундаймикин? Айтайлик, ёш Ульяновнинг адвокатлик касби хусусида бизга нима маълум? Бу ҳақда жуда оз биламиз. Совет давлатининг асосчиси В. И. Лениннинг раҳбарлиги ва бевосита иштирокида совет ҳуқуқи асосларининг яратилиши, унинг айрим тармоқларининг мукаммаллаштирилиши ҳусусида газетхонлар кам биладилар. Шу жиҳатларни эътиборга олганда юридик фанлари кандидати И. Б. Стерникнинг нодир архив материаллар ва доҳий замондошлари хотираси асосида ёзилган китобини ҳаяжонланмасдан ўқий олмайсиз.

Китобда В. И. Лениннинг нима учун юрист бўлишга аҳд қилганлиги, унинг адвокат бўлиб, чоризм шароитида бутун халқни ҳимоя қилганлиги, уни ўз қонуний ҳуқуқи учун, ўз қонуний бахти учун курашга қўзғаганини мароқ билан ўқийсиз. В. И. Ленин гимназияда ўқиб юрган кезлариданоқ юрист бўлишни орзу қилган. Бунга ўша вақтда Ленин томонидан анкета сўроқларига берган жавоблари мисол бўла олади.

Маълумки Ленинни фаолиятнинг бошқа соҳаси — революцион соҳаси қизиқтирган эди. Ҳудди ана шунинг учун ҳам унда ёшлик чоғданоқ, ҳуқуқий ва социологик илмларга бўлган ихлоси ортиб борди.

В. Ульяновнинг ижтимоий фанларга—тарих, сиёсий иқтисод, ҳуқуқ фанларига чуқур қизиққанлиги бежиз эмас. В. И. Ленин бу фанларни синфий кураш мантиғини пухта билиб олиш, эксплуататорларнинг меҳнаткашларни эзиш методи сирларини тушуниб олиш воситаси деб билди.

Иқтисодий ва ҳуқуқий илмларни билмай туриб, марксча давлат ва ҳуқуқ назариясини билмай туриб, бу саволларга тўғри жавоб топиб бўлмас эди. Илмнинг ана шу соҳаларини эгаллашгина Лениннинг ички эҳтиёжларига жавоб бера олар ва унинг дунё қарашини шакллантиришга асос бўла олар эди.

Китоб тўрт бобдан иборат бўлиб, уч бобда Лениннинг адвокатлик фаолияти батафсил ҳикоя қилинади. Китоб муддатларнинг хронологик кўрсаткичи ҳамда айрим ҳужжатлардан нусҳа олиниб бойитилган.

Китоб билан танишиб чиқиш доҳиймиз биографиясининг кам ёритилган соҳасидан батафсил хабардор бўлиш имконини беради.

Л. ОХУНЖОНОВ,
доцент.

УЛКАН НУРХОНА

Фарҳод ГЭСи яқинида улкан нурхона—Сирдарё ГРЭСи бунёд этилмоқда. Унинг лойиҳа қуввати 4 миллион 400 минг киловатт, ёки Европада энг катта ҳисобланган Приднепровск ва Камаковск ГРЭСлари қувватидан қарийб икки ҳисса ортиқдир.

Иш тез суръатлар билан олиб боряляпти. Ҳозиргача 18 минг квадрат метр уй-жой, 2 ошхона, боғча ва мактаб бинолари қуриб, фойдаланишга топширилди.

Г. БОГМАН,
Энергетика ва электрлаштириш министрлиги «Узинформэнерго»сининг бўлим мудири.

ЧЎЛ ИСТИҚБОЛИ

«Биз Каховка, Краснодар, Қарши ва катта Ставрополь каналлари ҳамда бошқа жойларда умумдавлат аҳамиятига эга бўлган йирик сув хўжалик иншоотларини барпо этишни кенг авж олдириб юборганлигимизни сизлар биласизлар». (КПСС Марказий Комитети Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежневнинг колхозчиларнинг Бутуниттифоқ III съездида сўзлаган нутқидан).

Дунёда биринчи социалистик давлатнинг асосчиси доҳиймиз Владимир Ильич Ленин ўлкамизда қўриқ ерларни ўзлаштириш ва суғориш ишларининг амалга оширилиши порлоқ истиқболлар очиб беришини равшан кўра билди. Партия ва ҳукуматимиз Ильич васиятларини изчиллик билан амалга ошириб, бу соҳага катта аҳамият бермоқда. Партиямиз XXIII съездининг халқ хўжалигини ривожлантириш беш йиллик плани Директиваларида, КПСС Марказий Комитетининг 1966 йил май, 1968 йил октябрь ойларида бўлиб ўтган пленумлари қарорларида Қарши даштидаги минглаб гектар қақраб ётган унумдор ерларни сув билан таъминлаш масаласи ўз ифодасини топди.

СССР Министрлар Совети СССР Мелиорация ва сув хўжалиги министрлиги, СССР Қишлоқ хўжалиги министрлиги ҳамда Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг таклифларини қабул қилди ва Қарши даштини ўзлаштириш шунингдек, Амударёда Туямўйин, Қорадарёда Андижон йирик гидротехника иншоотлари қуриш лойиҳа топшириғини тасдиқлади. Қарши чўлини ўзлаштиришга қўшимча 1 миллиард, 137 миллион сўм маблағ ажратилди. Чўлни эл измига бўйсундириш учун хизмат қилаётган «Каршистрой» бошқармасининг ўн минг кишилик коллективи, Қашқадарё областининг барча меҳнат аҳли бу қарорни зўр қувонч билан кутиб олди.

Қашқадарё области пахта ва дон, сабзавот ва полиз экинларидан мўл ҳосил кўтариб, бу соҳадаги топшириқларни ҳар йили биринчилар қатори бажариб келмоқда. Ўтган йили об-ҳаво шароити деҳқончилик учун ниҳоятда ноқулай келганлигига қарамай, областимиз пахтакорлари далаларда ҳормай-толмай меҳнат қилдилар ва мўл ҳосил етиштиришга муваффақ бўлдилар. Давлатга пландан ташқари 57 минг тонна «оқ олтин» етказиб берилди.

Қарши чўлини ўзлаштириш ва суғориш лойиҳа топшириғи тасдиқланиши билан қурувчилар учун ғоятда масъулиятли давр бошланмоқда. Чўлқуварлар жуда катта ҳажмдаги қурилиш-монтаж ишларини амалга оширишлари, 197,5 километр узунликдаги Катта Қарши магистрал каналини қуриш, мураккаб насос станцияларини барпо этиш, энергетика ускуналарини монтаж қилиш каби улкан ишларни бажаришлари лозим.

Бугунги кунда юзлаб километр масофага чўзилиб кетган кўз илғамас чўлда иш қизиб кетди. Қарши чўлида 40 дан ортиқ турли миллат вакиллари қўлни-қўлга бериб ишламоқдалар.

Қарши чўлида Талимаржон, Дўстлик посёлкалари бунёд этилди. «Аврора» совхози ва «Нишон» саноат базаси меҳнаткашлари учун кўп қаватли бинолардан шаҳар типидаги посёлкалар қурилмоқда. Область пойтахтида қурувчиларнинг ўзига яраша шаҳарчаси қад кўтарди.

«Каршистрой» бошқармаси ташкил этилгандан буён чўлда 1585 миллион сўмлик қурилиш-монтаж ишлари бажарилди. 82 миллион сўмлик асосий фондлар ишга солинди. 170 минг квадрат метр уй-жой, 286 километр узунликда равон йўллар, 324 километр юқори кучланишдаги электр линияси, 228 километр водопровод линиялари, Толимаржон ва Қизилоёқ посёлкаларида механизация базалари қуриб битказилди. Магистрал ва хўжаликлараро каналлар Қарши райони деҳқонларига пахта ҳосилдорлигини оширишга ёрдам берди.

«Каршистрой» бошқармаси қурувчилари, инженер-техник ходимлари доҳиймиз В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллигини муносиб меҳнат совғалари билан кутиб олиш учун курашиб, ўтган йили планни ошириб бажардилар. 35 миллион сўмликдан ортиқ қурилиш-монтаж ишлари бажарилди.

Шу кунларда чўлқуварларга бутун мамлакат ёрдамга келмоқда, Москва ва Ленинград, Урал, Сибирь, қардош Украина, Кавказ ва Болтиқ бўйи республикалари Қарши даштини забт этувчилар учун машина ва механизмлар, мураккаб асбоб-ускуналар, қурилиш материаллари юбормоқда.

Аммо «Каршистрой» бошқармаси қурувчилари олдида ҳал этилмаган жиддий муаммолар кўндаланг бўлиб турибди. Малакали кадрларнинг етишмаслиги, пудратчи ташкилотлар белгиланган топшириқларни ўз вақтида бажармаётгани кўпгина объектларда ишнинг рисоладагидек боришига тўсқинлик қилиб келаётир.

Қурувчиларни мукаммал лойиҳа ҳужжатлари билан таъминлаш ишни жадаллаштириш омилидир. Лекин республикамиздаги қатор лойиҳа институтлари «Каршистрой» бошқармасининг лойиҳа буюртмаларини ўз вақтида бажармаётирлар. Бир қанча қурилишларда эса лойиҳа ҳужжатларининг йўқлиги туфайли ҳалигача иш бошланмасдан турибди.

Қарши магистраль канали бўйлаб олтита насос станцияси қурилмоқда. Бу насос станциялари Амударё сувини 132 метр баландликка кўтариб беради. Қарши магистраль каналидан секундига 350 кубометрдан обҳаёт оқиб чўлга жон киргизади, уни яшнатиб юборади.

Келажакда бу асрий биёбон чўлда янгидан-янги посёлкалар, боғ-роғлар барпо этилади. Яқин йилларда 200 минг гектардан зиёд қўриқ ер ўзлаштирилади. Кейинчалик эса 1 миллион гектардан ошиқроқ майдонни суғориш мумкин бўлади. Шундай қилиб, Қарши чўлида 100 дан ортиқ йирик пахтачилик совхози ташкил этилади. 50 пахта тозалаш заводи, 8 ёғ-экстрация заводи, 8 сут маҳсулотлари комбинати ва бошқа ўнлаб саноат корхоналари бунёд этилади. Қарши дашти Ватанимизнинг «оқ олтин» конига айланади.

Доҳиймиз Владимир Ильич Ленин «Суғориш ҳаммадан ҳам кўпроқ зарурдир ва у ўлкани ҳаммадан кўпроқ ўзгартириб юборади, уни яшнатади, ўтмишга хотима беради, социализмга ўтишни мустаҳкамлайди»— деб ирригация ва мелиорация ғоятда муҳим ва зарур эканлигини таъкидлаган эди. Бутун мамлакатимизда бўлганидек, Қарши чўлида ҳам доҳий кўрсатмалари муваффақият билан амалга оширилмоқда.

Х. ШОҒАЗАТОВ,
«Каршистрой» бошқармасининг бошлиғи.

АХБОРОТ

НУҚУЛ ФАКТЛАР

ЙИЛГА ТЕНГ КУНЛАР

Бугунги кунда Урганч аэропортига тушган йўловчи унинг қирқ йил илгариги манзарасига қиёс қилгудек бўлса, қайратдан ёқа ушлаши турган гап. 35 йил илгари ташкил топган бу ҳаво транспорти даргоҳининг бўлимлари, ошхонаси, учувчилар хонаси кичкинагина уйга жойлашганди. Самолёт учиши олдидан извошчи аравасини шайларди: у қўнган самолётдаги одамларни шаҳарга элтиб қўйиши зарур эди. Самолётга керакли бензинлар бакларда туяларга ортиб келтирилларди.

Ҳозир бутунлай бошқа бир манзара. Урганч аэропортидан кўтарилган самолёт ҳеч қаерга қўнмай сизни Москвага, «Минеральние води»га, Тошкентга элтиб қўя олади.

ҒИЗ-ҒИЗ ЎТАР МАШИНА

Қарши — Самарқанд автомобиль магистралининг дастлабки олтмиш километр узунликдаги участкаси фойдаланишга топширилди. Эндиликда тоғ бағрига жойлашган «Кўкдала» совхози Қашқадарё областининг маркази Қарши шаҳри билан асфальт йўл орқали боғланди.

Янги автомобиль йўлини 6-йўл қурилиши бошқармасининг азамат коллективи бунёд этди. Ҳозир янги йўлдан турли машиналар ғиз-ғиз қатнаб турибди. Магистрал Самарқанд томонга қараб яна 21 километр узайтирилади. Бу иш шу йилнинг ўзида тугалланади.

СОПОЛДА ГУЛ ЎСТИРГАНЛАР

Тупроқдан сопол ясаш, ундан турли рўзғор асбоблари бунёд қилиш, ранг-баранг чизмалар воситасида санъат асарлари яратиш катта маҳорат талаб қилади. Самарқанд, Бухоро, Хивадаги кўзни қамаштиргудек бинолар—миллий санъатимиз, меъморчилигимиз, ҳунармандчилигимизнинг олтин фонди. Сополдан бадиий буюмлар ясаш Ўзбекистон территориясида эрамизгача бўлган IV асрдан бошланганн маълум.

Сополдан бадиий буюмлар ясаш ўзбеклар учун отамерос касб. Ургутлик уста Маҳкам Облоқулов ҳам шундай санъат соҳиби. Унга бу касбни отаси уста Облоқул ўргатган. Унга бобоси Хидир уста устозлик қилган, бобосига эса унинг бобоси устоз бўлган. Шу тариқа сопол буюмлар ясаш Маҳкам Облоқуловлар авлоди учун 300 йиллик мерос. Уста Маҳкамнинг икки ўғли ҳам ота изидан бориб, бу соҳада ўзига яраша янгиликлар яратмоқда.

Ўзбекистонда сопол буюмлар ясаш ўзбеклар учун ота мерос олти минг йил бўлган. Ҳозир республиканинг ўн беш районида сополдан бадиий буюмлар ясалмоқда. Бу касб айниқса Тошкент, Самарқанд, Хоразм, Ғиждувон, Шаҳрисабз, Риштон, Жиззах, Деновда тез тараққий этмоқда. Тошкент сопол буюмлар заводида етук усталар тўпланган. Ўзбек сополсозлик буюмларининг намуналари чет элларда ҳам машҳур.

ХАТЛАРИНГИЗГА ЖАВОБ БЕРАМИЗ

ХАВФ ТУГАТИЛДИ

Бекобод районидаги «Победа» ва Навоий номли колхозлар Сирдарё бўйида жойлашган. Баҳор ойларида дарёда сув кўпайгач, ана шу колхозлар экинзорларини сув босиш хавфи туғилади. Баҳор яқинлашиши билан колхозчилар ташвишлана бошлайдилар. Бу хавфни тезроқ бартараф этиш мумкин эмасмикин?

Редакцияга келган хатлардан бирида ана шу ҳақда ёзилган эди. Бу хат юзасидан тегишли чора кўриш Бекобод район ижроия комитетидан сўралди.

Район ижроия комитетининг раиси П. Кушеровнинг редакцияга маълум қилишича, ҳозирги пайтда «Победа» ва Навоий номли колхозлар территориясида Сирдарё қирғоғи мустаҳкамланмоқда. Қирғоқнинг энг хавфли жойлари мустаҳкамлаб бўлинди. Умуман дарё қирғоғини мустаҳкамлашга давлат 74 минг сўм маблағ ажратди. «Победа» колхози территориясида 25 минг сўмлик иш бажарилди. Соҳилни мустаҳкамлаш ишлари давом этмоқда. Уй-жойлар ва экин майдонларини сув босиш хавфи тугатилди.

ОГОҲЛАНТИРИЛДИ

Редакцияга келган хатларнинг бирида Риштон районидаги 16-ўрта мактабда ўқув тарбия ишлари ўз ҳолига ташлаб қўйилгани, ўқитувчиларнинг ўзаро муносабатлари ёмонлиги танқид қилинган эди.

Хат юзасидан Фарғона область халқ маорифи бўлимининг редакцияга хабар қилишича, район партия комитетининг махсус комиссияси текшириш ўтказган. Текшириш якуни район партия комитетининг бюросида муҳокама қилинган. Мактаб директори Хамаловга, бошланғич партия ташкилотининг секретари Хайитбоевга қаттиқ ҳайфсан эълон қилинган. Мактаб илмий бўлим мудири Қосимов, директор ўринбосари Хидиралиевлар қаттиқ огоҳлантирилган.

Шунингдек, район партия комитети 16-ўрта мактабда ўқув-тарбия ишларини яхшилаш ҳақида тадбирлар белгилаб, уни бажаришни район халқ маорифи бўлими зиммасига юклаган.

Илмий анжуман

В. И. ЛЕНИН номидаги қишлоқ хўжалик фанлар академиясининг Тошкентдаги пахта селекцияси ва уруғчилиги илмий текшириш институтида пахта селекцияси, уруғчилиги ҳамда вилтга қарши курашни кучайтириш бўйича илмий методик кенгаш бўлиб ўтди. Пахта селекцияси институти, Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг экспериментал биология институти ва Союз НИХИ томонидан уюштирилган бу кенгаш В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллигига бағишланди.

Кенгашда вилтга чидамли навлар селекцияси, ингичка толали пахтанинг фузариоз касаллигига чидамли навларини яратиш, ғўзанинг вилтга чидамлилигининг наслдан-наслга ўтиши ва бошқа масалалар юзасидан докладлар тингланди. Шунингдек пахта селекцияси ва уруғчилиги соҳасидаги илмий тадқиқот ишларининг планлари кўриб чиқилди.

Кенгаш ишида Москва Давлат Университетининг кафедра мудири, СССР Фанлар академиясининг мухбир аъзоси Б. А. Рубин, шунингдек Тожикистон, Туркманистон, Қирғизистон ва Озарбайжондан келган селекционер олимлар иштирок этдилар.

ЯНГИ ШЕЪРЛАР

ВАТАН

Достонимга тавсифинг сиғмас,
Азиз Ватан, эй она тупроқ.
Завқ бахш этдинг менга ҳар нафас,
Қучоғингдан кетмайман йироқ.

Ўзинг бўлдинг бахтимга доя,
Сенсан менинг ишқим, ғурурим,
Қўшиғим кўп ва бениҳоя,
Илҳомимсан, кўзимда нурим.

Ғазалларни тўқидим сенга,
Сиёҳдир юрагим қочи.
Лойиқ фарзанд бўлиш Ватанга,
Бахт бу, йўқдир шоир аомони.

Ўзинг бердинг қўлимга рубоб,
Пардалари иқболдан дарак.
Меҳр билан зар сочар офтоб,
Ватан сенга талпинар юрак.

ҒАЙРАТИЙ.

ЎРТА ОСИЁ

(«Сенда хаёлим» китобидан).

Қадим Осиёнинг жаннат диёри,
Шоирлар маскани Ўрта Осиё.
Чаманзор боғингдан илҳом баҳори
Иқбол қуёшидай кетмагай асло,
Ўрта Осиё!

Тарих солномасин кўрсам варақлаб,
Қалбимни сеҳрлар олис бир дунё.
Муштипар онадек ўғлинг ардоқлаб,
Бешигин тебратиб турибсан гўё,
Ўрта Осиё!

Дастурхонда кўргач буғдой нонингни,
Кимлар ёғдирмади бошингга бало.
Гаровга қўйгандай азиз жонингни,
Борингдан айрилиб қолдинг бенаво,
Ўрта Осиё!

Елкангга тиғ урди «шоҳли» Искандар,
Қутлуғ манглайингга тош отди Доро.
Бошингда Қутайба ўйнатди ханжар,
Чингизхон жар солди мисли аждаҳо,
Ўрта Осиё!

Кўксинг қалқон этдинг бало, офатга,
Нон излаб, эл аро бўлмадинг гадо.
Бош эгиб турмадинг келгинди, ётга,
Ҳар қарич ер учун жон этдинг фидо,
Ўрта Осиё!

Азиз фарзандларинг бошини силаб,
Кеча-ю кундуз ҳам ўқидинг дуо,
Бахтини берсин, деб тилаклар тилаб,
Топганинг оғзига тутдинг доимо,
Ўрта Осиё!

Меҳрибон қўл билан авайлаб жонин,
Ақл чироғидан таратдинг зиё.
Жаҳон аро достон этгандай номин,
Ҳар босган изини қилдинг тўтиё,
Ўрта Осиё!

Фирдавсий бошлаб ўттиз минг байтни,
Маҳмуддан қувғинга учради аммо,
Рудакий лаънатлаб зулматли пайтни
Кўзлари ўйилгач, суянди асо,
Ўрта Осиё!

Беруний кашф этди янги бир олам,
Минг бир дардга даво тополди Сино.
Форобий билмаган илм қолди кам,
Улуғбек ақли-ла улғайди само,
Ўрта Осиё!

Алишер дод деди чархи фалакдан,
Мулла Нафас ишқдан топмади вафо.
Бобир адо бўлди аччиқ фироқдан,
Маҳтумқули чекди замондан жафо,
Ўрта Осиё!

«Манас»ни яратган буюк бир инсон
Кимлигин билмайди тарих ҳам ҳатто.
Ўша инсон янглиғ қанча улуғ ном —
Оғушингда пинҳон, Ўрта Осиё,
Ўрта Осиё!

Мусаффо ҳавонгдан симқариб бугун
Солномангни варақлаб ўтирдим роса.
Бахтли замонамдан дил бўлиб мамнун,
Кўркам жамолингга боқдим осуда,
Ўрта Осиё!

Тянь-Шану Помир турар бошимда,
Копетдоғ, Чотқолдан эсар шўх сабо.
Вахшу Сир мавжланар менинг қошимда,
Жайхундан кўзимни узолмам асло,
Ўрта Осиё!

Қаёнга боқмайин, кумуш пахтазор,
Боғларда сайр этар оқилу-доно.
Бўстондан гул узар ёшлар бахтиёр,
Олқиш бўлсин сенга, эй буюк даҳо!
Ўрта Осиё!

Тўрт қутлуғ пойтахтда — тўрт жигар, қондош,
Менга қучоқ очиб дейди: — Марҳабо!
Олтин остонада мамнун эгиб бош,
Салом сизга, дейман, эй қадим Бобо!
Ўрта Осиё!
Ўрта Осиё!

Барот БОЙҚОБИЛОВ.

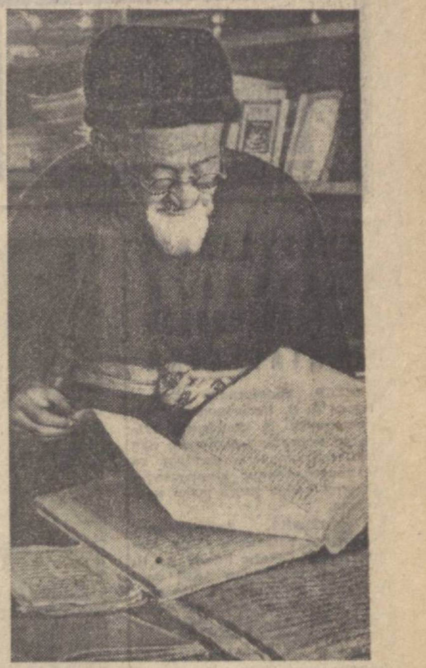

АНДИЖОН. Бобир номли область кутуб хонасида XV—XIX асрларда чоп этилган ноёб нашрлар сақланмоқда. Нодир китоблар орасида Алишер Навоий ва Жомийларнинг асарлари ҳам бор. Бу бўлимда қўл ёзмаларни ўқийдиган, бутун билимини ва умрини шундай хайрли ишга бахш этган 75 ёшли Абдували ота Мақсудов меҳнат қилади. Абдували ота олти тилни мукаммал билади. Суратда: Абдували ота Мақсудов ноёб қўл ёзмаларни кўздан кечирмоқда. Р. Ашуров фотоси, (ЎзТАГ).

МУҲИМ ДАВР

ЧОРВАМИЗ — БОЙЛИГИМИЗ

Республикамиз чорвадорлари КПСС XXIII съезди, партия Марказий Комитетининг кейинги Пленумлари ҳамда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг XV пленуми қарорларини оғишмай амалга ошира бориб, моллар туёғини ва маҳсулот етиштиришни кўпайтиришда бирмунча ютуқларни қўлга киритдилар. Чорва молларининг ихтисослаштирилган совхозларда кўпайтирилиши қоракўлчиликка раҳбарликни яхшилаш, наслчилик ишларини тўғри йўлга қўйиш учун катта имкониятлар яратди.

1969 йилда қишнинг ниҳоятда қаттиқ келганлигига қарамасдан республика бўйича ҳар юз бош совлиқдан ўрта ҳисобда 100 тадан қўзи олинди. Самарқанд ва Қашқадарё областларининг қўйчивонлари ҳар юз бош совлиқ ҳисобига 111 тадан. Сирдарё области чорвадорлари эса — 110 тадан қўзи топширдилар. Нурота, Пайариқ, Пастдарғом, Хатирчи, Томди, Шофиркон, Косон, Яккабоғ, Қамаши, Жиззах районлари чорвачиликни ривожлантириш, хўжаликларнинг экономикасини мустаҳкамлаш ва чўпонларининг моддий манфаатдорлигини оширишда айниқса яхши натижаларга эришдилар.

Сирдарё областидаги «Қизилқум», «Чимқўрғон», «Фориш», Қашқадарё областидаги «Қорақум», «Чорвадор», «Ғузор», Самарқанд областидаги Ленин номли, 2-«Қушрабод», «Улус», Бухоро областидаги «Мингбулоқ», «Ўзбекистон 40 йиллиги», «Шофиркон», совхозлари ва бошқа кўпгина хўжаликлар бултур ҳар юз бош совлиқдан 125-160 тадан ва ундан ҳам кўпроқ соғлом қўзи олинишига эришдилар.

Республикамиз хўжаликларида моҳир чорвадорлар етишиб чиқди. Конимех районидаги «Коммунизм» совхозининг чўпони, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони У. Аймеков ҳар юз совлиқдан 147 тадан, Бухоро областидаги «Шофиркон» совхозидан М. Шарипов ҳар юз бош совлиқдан 150 тадан. Қашқадарё областидаги «Пачкамар» совхозининг чўпони Х. Эргашев — 127 тадан, шу областдаги Охунбобоев номли совхозининг чўпони Ж. Рўзиев — 171 тадан, Бойсун районидаги «Сайроб» совхозининг чўпони Э. Шамаев ва Нурота районидаги «Ғозғон» совхозининг чўпони Н. Эргашев ўртоқлар ҳар юз совлиқ ҳисобига 191 тадан қўзи олдилар. Бундай уста чорвадорлар республикамизда кўплаб топилади.

Ҳар бир хўжалик моллар туёғини тўла сақлаб қолиши керак. Қўзилатиш пайтида бу ишга қўшимча ишчи кучи, транспорт воситалари, бонитировкачилар, қўзи сўювчилар, ҳисобчилар ажратиш зарур.

Кўпгина колхоз ва совхозлар беш йилликнинг сўнгги босқичида янада юксак мажбуриятлар олиб иш кўрмоқдалар. Масалан, «Қизилқум» совхози бу йил ҳар юз совлиқдан 145 тадан қўзи топшириш, 17,7 минг бош қўзини, шу жумладан 15 минг бош урғочи қўзини ўстиришга қолдиришни кўзда тутяпти. «Конимех» совхози ҳар юз бош совлиқ ҳисобига 140 тадан, «Муборак» совхози — 130 тадан, «Улус» совхози — 125 тадан, Томди районидаги Балиманов номли колхоз — 130 тадан қўзи олишга аҳд қилганлар. Бу хўжаликларда жуда кўп қўзи ўстиришга қолдирилади.

Шу куннинг вазифаси — қўзилатиш пайтида совлиқларнинг, қўзиларнинг сира нобуд бўлишига йўл қўймасликдан иборатдир. Бунинг учун қўзилаган совлиқларни очиқ ҳавода қолдирмаслик, уларни иссиқ кошарларда асраш зарур. Қўзиларни соғлом совлиқлардан эмизиш ҳар қандай касалликларнинг олдини олади.

Қўзиларни ўстиришга қолдириш плани асосан урғочи қўзилар ҳисобига бажарилмоғи керак. Урғочи қўзиларни терига сўйиш подаларни тўлдиришга салбий таъсир кўрсатади ва бундай қилинишига мутлақо йўл қўйилмасин.

Чорвадорларнинг иш унумини ошириш, маҳсулот таннархини камайтириш ва шу йўл орқали колхоз ҳамда совхозларнинг экономикасини мустаҳкамлаш мақсадида чўпонларга, мутахассисларга планларни бажарганликлари ва ошириб адо этганликлари учун йил охирида пул ҳамда натура мукофотлари бериш кўзда тутилган. Чорвачилик раҳбарлари бу принципга қатъий амал қилишлари даркор.

Қоракўл терилар асосан экспорт қилинади. Шундай экан, мутахассислар, чўпонлар қоракўл терининг сифатини яхшилаш учун курашишлари зарур. Қўзи сўйиш, қоракўл терини дастлабки ишлаш вақтида бракка йўл қўймаслик керак.

Баҳорги жун қирқими ҳам жуда масъулиятли кампания ҳисобланади. Бу иш қисқа муддатларда — 10-12 кун ичида тамомланиши керак. Қирқим фақат марказлаштирилган ҳолда, яхши жиҳозланган пунктларда ўтказилсин. Бу жуннинг сифатини ва қирқим суръатини оширади. Ҳар бир хўжалик жун етиштириш ва давлатга топшириш планининг бажарилишини таъминлаш учун даставвал қирқимни пухта ташкил этиши керак.

Мавсумни муваффақиятли ўтказиш — партия, совет ташкилотлари, қишлоқ хўжалик органларининг, барча чорвадорларнинг жанговар вазифасидир.

Ф. ШАРАФУТДИНОВ,
қишлоқ хўжалик фанлари кандидати.

ҚЎЙЛАР ҚЎЗИЛАМОҚДА

НУКУС. (ЎзТАГ). Қорақалпоғистоннинг чорвачилик хўжаликларида қўйлар қўзилай бошлади. Фермаларнинг кўпчилигида қўзилар яхши парвариш қилинмоқда. Бу ерда иссиқ қўтонлар қурилган, ем-хашак ғамлаб қўйилган. Чўпонлар беш йилликнинг якунловчи йилида олинган юксак социалистик мажбуриятларни муваффақиятли бажариш учун социалистик мусобақа бошладилар.

Автоном республикадаги энг йирик ихтисослаштирилган «Қорақалпоғистон АССР 40 йиллиги» совхозининг илғор чўпонлари Утеген Баймаганбетов, Сағинтой Шатанов, Сарсенбай Дастановлар бу йил ҳар юз бош совлиқдан камида 170 та қўзи олишга сўз берганлар.

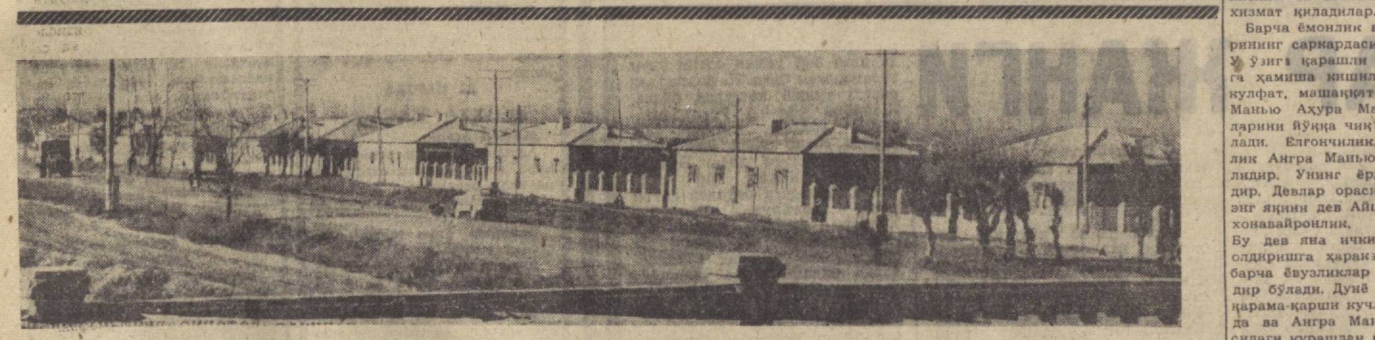

Задарё районидаги «Гулбоғ» совхозининг янги посёлкаси.

Б. Мушеев фотоси.

АДАБИЙ МЕРОСИМИЗ САҲИФАЛАРИДАН

„АВЕСТО“

Ўрта Осиё ва Эрон халқларининг энг қадимий муштарак ёдгорликларидан бири «Авесто»дир. Бу китоб милоддан олдинги VI асрда юзага келган. «Авесто» асли «Авпастак» бўлиб «ўрнашиб қолган», «маҳкам» маъносидадир. Бу ўша даврда кенг ёйилган зороастризм таълимотининг мустаҳкам ўрнашган қоидаларини кўзда тутса керак.

Сўнгра милоддан кейин III—IV асрларда Эронда сосонийлар ҳокимияти барқарор пайтида у яна тикланган ва шарҳлар тузилган. Шарҳлар занд деб аталган. Шунинг учун бу асарни Занд—авесто деб ҳам юритилади.

Ўрта асрнинг машҳур олими хоразмлик Абу Райҳон Беруний (973—1048) ўзининг мингинчи йилда ёзилган «Ал — осорул — боқия ан алқарун — ул ҳолия» («Ўтган асрлардан қолган ёдгорликлар») асарида «Авесто» тўғрисида хабар беради. Унинг кўрсатишича «Авесто»нинг кўлёзмаси ўн икки молнинг терисига олтин ҳарфлар билан ёзилган экан.

Юнон фотиҳи Искандар (милоддан олдинги IV аср) Эронни забт этгач, бу китобни қўлга туширган ва куйдириб юборишга буюрган. Кейинчалик тикланган қисмида, «Авесто»нинг деярлик бешдан уч қисми етишмайди: Аслида у ўттиз наскдан иборат эди, ҳозир эса ўн икки наск сақланиб қолган, деб ёзади Беруний.

Машҳур Эрон олими, жамоат арбоби ва шоири Малик—уш—шуоро («Шоирлар подшоҳи») Баҳор ўзининг «Сабкшуносий» («Стилистика») асарида хабар қилишича, Искандар «Авесто»ни йўқ қилишдан олдин, унинг тиб, астрономия, фалсафага оид қисмларини юнон тилига таржима қилдирган ва уларни Юнонистонга жўнатган.

«Авесто»ни ғарбий Европада биринчи бўлиб чуқур текширган киши француз Анкетил дю Перрондир. У 1755 йили Ҳиндистонга бориб, у ерда зороастризм таълимотига содиқ бўлиб қолган форслар ичида беш йил яшади. У ерда «Авесто» тилини ўрганди, китобнинг нусхаларини олиб ўз юртига қайтди. Анкетил дю Перрон 1771 йили «Авесто»ни француз тилига таржима қилиб Парижда нашр қилди. Европа шарқшунослари бу кашфиётга шубҳа билан қарадилар, уни ҳатто қалбаки деб ҳисобладилар. Аммо кейинги тадқиқотлар (Р. Раск Бюрнуф, Бартоломэ ва бошқа олимларнинг ишлари) бу кашфиётнинг ғоят катта аҳамиятга эга эканини исбот қилиб берди. Шундан буён ҳанузгача «Авесто»ни ўрганиш иши давом этади. Бу китоб санскрит форс тилларига ҳамда француз, инглиз, немис ва дания тилларига таржима қилинган.

«Авесто»нинг асосий тўрт моддасини рус олими К. Коссович биринчи бор рус тилига, (лотин тилидаги таржимаси орқали) таржима қилиб 1861 йили С. Петербургда нашр қилди. «Авесто» юзасидан Е. Э. Бертельс, А. А. Фрейман, Э. С. Брагинский, А. О. Маковельский, М. Рафилий, Н. М. Маллаев ва бошқа совет олимлари ҳам қатор самарали ишларни амалга оширдилар.

«Авесто»ни чуқур ўрганиш Ўрта Осиё халқларининг энг қадимий даврлардаги маънавий ҳаёти, ижтимоий тафаккур тарихини тадқиқ этишда муҳим аҳамиятга моликдир.

«Авесто» зороастризм таълимотининг асосий китобидир. Уни ана шу таълимотни ривожлантирган ва ислоҳ этган Заратуштра номи билан боғлайдилар. Бу таълимот Ўрта Осиё, Эрон, Озарбайжонда жуда қадим даврларда кенг ёйилган эди. У дунёнинг икки қарама-қарши кучлардан иборат экани, улар ўртасида доимий кураш боражагига асосланган. Барча яхшилик ва эзгу кучларининг бошлиғи Аҳура Маздадир. У ўзининг ёрдамчилари орқали чорвалар, олов, металлар, ер, сув, ўсимликлар дунёсини бошқаради ва уларни ҳимоя қилади. Аҳура Маздага қарашли яхшилик ва эзгу кучлари инсон турмушини таъминлаш, уни яхшилик, тўкислик ва осойишталикда бўлишига хизмат қиладилар.

Барча ёмонлик ва ёвузлик кучларининг саркардаси Анграманьюдир. У ўзига қарашли девлар билан бирга ҳамиша кишиларга азоб, уқубат, кулфат, машаққат келтиради. Анграманью Аҳура Мазданинг яхшиликларини йўққа чиқаришга ҳаракат қилади. Ёлғончилик, қаллоблик, айёрлик Анграманьюнинг асосий қуролидир. Унинг ёрдамчилари девлардир. Девлар орасида Анграманьюга энг яқини дев Айшма. У қаҳр, ғазаб, хонавайронлик, зўравонлик деви. Бу дев яна ичкилик ичишни авж олдиришга ҳаракат қилади, чунки барча ёвузликлар мастликда тез содир бўлади. Дунё ҳаёти ана шу икки қарама-қарши кучлар — Аҳура Мазда ва Анграманью кучлари ўртасидаги курашдан иборат. Аммо Анграманью жуда кучли бўлса-да, у Аҳура Мазда каби ҳар нарсага қодир эмас. Шунинг учун ҳам оқибатда ёвузлик кучларининг ҳалокати муқаррардир.

Дунёни ана шундай изчил дуализм принциплари асосида изоҳлаш зороастризмнинг туб моҳиятини ташкил этади. Инсон ўз фаолиятида фақат яхшилик ва эзгу кучларига ёрдамлашиши керак, у ҳамиша ёвузлик кучларига қарши кураш олиб бориши шарт.

«Авесто» шу таълимотни ташвиқ этади. «Авесто»да сувсиз қақраб ётган ерларга сув чиқариб, уларни маҳсулдор қилиш ғоят хайрли иш экани айтилади. Суғориш иншоотларини вайрон қилиш, ҳосилдор ерларни хароб этиш, мудҳиш жиноят ҳисобланади, ер, сув ҳамда олов муқаддасдир. Улар ҳамиша пок сақланиши керак, деб уқтирилади.

Аммо шу таълимотни тарғиб этувчи руҳонийлар ўз манфаатларини унутмагачлар. Улар ер ишловчи меҳнаткашга унинг хизмати эвазига нариги дунёда роҳат ваъда қиладилар. Бу дунёда эса унинг меҳнатидан руҳонийлар баҳра олиши керак, дейдилар.

«Авесто»нинг кўп қисмлари бизгача етиб келмаган бўлса-да, аммо ҳозир мавжуд қисмлар унинг мундарижаси тўғрисида тасаввур ҳосил қилади. Профессор Е. Э. Бертельснинг ёзишича, «Авесто»нинг бизгача етиб келган қисмларида сакcон уч минг сўз бор. Бу қисмлар Ясна, Яшт, Виспарад, Вендидод деб номландилар. Ясна таркибига кирган қўшиқлар «гат» деб аталади. Гатлар «Авесто»нинг энг қадимий ва энг қизиқарли қисмидир. Уларни Заратуштранинг ўзи ижод қилган деб ҳисобланади. Гатларда қўшиқчи Аҳура Маздага мурожаат қилади, ўзининг дарбадарлиги, сарсонлиги, камбағаллигидан нолиб фиғон чекади. Яштлар асосан Аҳура Мазда, ер қуёш, ойга Митра илоҳи ва бошқа ижобий кучларга аталган васф (гимн)лардан иборат. Яштларда қадимий даврларда Ўрта Осиё ва Эронда машҳур бўлган кўпгина афсоналар келтирилган.

Қуйида шулардан бири Йима тўғрисидаги афсонани келтирамиз. Йима подшоҳлик қилган вақтда мамлакатда тўқлик ва фаровонлик бўлди. Озиқ-овқат мўл, чорва соғлом бўлди. Қаттиқ совуқлар, жазирама иссиқлар ҳам бўлмади, касаллик, ўлим йўқолди. Ҳамма одамлар Йимадан хурсанд ва мамнун эдилар. Аммо, подшоҳ нотўғри йўлга юрди. У ёлғон ва қалбаки фикрга мойиллиқ кўрсатиб хатолар қилди. Шунда одамлар ундан юз ўгирдилар. Йима душман қўлига тушиб ҳалокат чоҳига йиқилди.

Бу афсона «Тарихи Табарий» китобида (X аср) ва Фирдавсийнинг ... асаридан Жамшид афсо... билан такрорланади. Та... Фирдавсийнинг кўрсатиш... ...мшид ўз подшоҳлигининг баравжлигидан ғурурланиб кетади. У иблиснинг маслаҳати билан ўзини худо деб эълон қилади, барча кишилар менга худога сиғинган каби сиғинсинлар, деб буюради. Халойиқ ўртасида норозилик ва ғало-ғовур пайдо бўлади. Жамшид қатл этилади. Жамшид (Йима) афсонаси Навоийнинг «Тарихи мулки Ажам» («Ажам подшоҳлари тарихи») китобида ҳам бор. Навоий Жамшиднинг ҳаддан ошиб кетгани, унинг тўғри йўлдан озиб халойиқнинг унга сиғинишини талаб қилгани учун тақдир томонидан жазоланганини ёзади. Қўзғалон кўтарган кишилар Жамшидни тутиб, уни арра билан арралаб ўлдирадилар. Бу ибратли ҳодисадан Навоий бундай якун ясайди:

Чу Жамшид тахт узра чекти
мақом
Димоғига йўл топди савдойи хом,
Ани қилди ҳақ макри айлаб ситез
Сиёсат қиличи била рез-рез.

«Авесто»да Жамшид (Йима) афсонасидан ташқари Қаюмарс, Хушанг, Тахмурас, Заҳҳок, Афросиёб ва Сиёвуш ва бошқа афсоналар ҳам мавжуд. Бу афсоналар ва «Авесто»даги бошқа адабий материаллар Ўрта Осиё ва Эрон халқларининг оғзаки ижодига оид бўлиб, улар «Авесто» орқали кейинги ёзма тарихий ва бадиий асарларга ҳам ўтганлар.

«Авесто» мундарижасининг қисқартирилган баёни «Хурда Авесто» («Кичик Авесто»)да келтирилган. «Авесто» текстлари қадимий Суғдий бақтрия тилига яқин тилда ёзилган. Ёзув эса қадимий парфия ёзуви билан юнон ёзувининг ислоҳ қилинган шаклида амалга оширилган. Шу туфайли илмий адабиётда «Авесто» тили ва «Авесто ёзуви» деган терминлар вужудга келди.

Кўпгина олимлар «Авесто»нинг яратилган ери Ўрта Осиё эканини айтадилар. «Авесто»да Айрйанем ваежо мамлакати тўғрисида (Вендидоднинг биринчи боби) сўз боради. Бу мамлакатда «Авесто» тили кенг ёйилган. У ерни Аҳура Мазда бошқа ерлардан олдин пайдо этган. Бу мамлакат Оксус (Амударё) ва Яксарт (Сирдарё) ўрталарида жойлашган. Олимларнинг фикрича, «Айрйанем ваежо» Хоразмнинг қадимий номидир.

Юнон фотиҳи Искандардан сўнг «Авесто» ислом истилочиларининг таъқибига учради. Берунийнинг ёзишича, ислом истилочилари Ўрта Осиёда исломгача мавжуд бўлган маданий ва ёзма ёдгорликларни йўқ қилиб ташлашга қаттиқ ҳаракат қилганлар.

Аммо халқ даҳоси ва тафаккурининг маҳсулотларини ҳеч қандай куч йўқ қилиб ташлай олмайди. «Авесто» асрлар оша яшаб келмоқда. У халқларимизнинг қадим маданий ёдгорлиги, тафаккури, ижоди, ёзуви, бадиий тили тарихида қимматли ўрин тутган обида сифатида қадрлидир.

Азиз ҚАЮМОВ,
филология фанлари доктори.

ЖИНОЯТНИНГ БОШИ

АЛКОГОЛЬ — АҚЛ ДУШМАНИ

Биз инсон бахт-саодати учун барча шарт-шароитлар муҳайё этилган ажойиб замонда яшаётирмиз. Барча совет кишиларининг меҳнати, ижодий қобилияти коммунизм қасрини барпо этишга қаратилган. Бунинг учун ҳар бир совет граждани коммунистик ахлоқ нормаларига тўла риоя қилиши керак. Лекин орамизда жамиятта зарар келтираётган, кишиларнинг оромини бузаётган шахслар ҳам учраб туради.

Кўплаб содир бўлаётган жиноятларга асосий сабаб — ичкиликбозликдир. Алкоголь ҳар доим ва ҳар бир жойда кулфат ва бахтсизлик келтириб чиқаради. Унинг доимий йўлдоши қонуннинг бузилишидир. Маст одамни қонун бузувчи деб айтсак хато қилмаган бўламиз.

Бир ўйлаб кўринг-а. Спиртли ичимлик ичиб олган киши жамиятга, ўз оиласига ҳамда ёш авлод тарбиясига қанчалар катта зарар етказади.

Маълумки, спиртли ичимликларни суиистеъмол қилишнинг олди олингандагина ҳар қандай жиноятчиликка ва алкоголизмга чек қўйиш мумкин. Жиноятларнинг 90-94 проценти асосан ичкиликбозликдан келиб чиқмоқда. Жумладан, ўғрилик, автомобиль ҳалокати каби ҳодисаларнинг кўпчилиги спиртли ичимлик туфайли содир бўлмоқда.

Спиртли ичимликни истеъмол қилиш натижасида балоғатга етмаган ёшлар ўртасида қонунни бузиш ҳоллари учраб турибди. Шунинг учун ҳам ичкиликбозликка қарши кураш олиб бориш ҳар бир совет гражданининг шарафли бурчидир. Бунда қандай чора-тадбирлар қўлланиш зарур? Ичкиликбозларни шундай шароит билан қуршаб олиш керакки, улар кишиларнинг нафратидан, жамоат ҳамда маъмурий чоралардан қочиб қутулаолмасинлар. Меҳнаткашлар манфаатига зид иш тутаётган ва уларнинг оромини бузаётган ичкиликбозларга қарши курашиш пайти келди.

Ичкиликбозликка қарши курашишнинг қатъий чоралари қонунда ҳам кўрсатиб ўтилган. Жумладан, СССР Олий Совети Президиумининг 1966 йил 26 июль Фармонига мувофиқ, жамоат тартибини бузганлик учун жавобгарлик янада кучайтирилди. Масалан, жамоат жойларида маст ҳолда пайдо бўлиб, инсон қадр-қиммати ва жамият ахлоқ нормалари ҳақорат қилинадиган бўлса у ҳолда ҳар бир жиноятчи 3 сўмдан тортиб, 10 сўмгача жарима билан жазоланади. Жарима милиция органи бошлиғи томонидан солинади. Мазкур Фармонда ичкиликбозлик ва алкоголизм билан кураш муҳим эканлиги кўрсатиб ўтилган.

Ичкиликбозликка қарши кураш — бу мураккаб ишдир. У кўп жиҳатдан коллективларда, мактабларда, ўқув юртларида таълим-тарбия ишларининг қай даражада олиб борилишига боғлиқдир. Шунингдек, бу ўринда баъзи ота-оналарнинг роли ҳам катта бўлиши керак.

Янги инсонни тарбиялашда ҳаёт, меҳнат ва халқ кураши тарбия мактаби ҳисобланади. Айниқса, коллективнинг роли, энг аввало, коллективнинг меҳнат тарбияси катта роль ўйнайди. Бу ерда интизом ва жавобгарлик хислатлари шаклланади, халқ олдида масъулият ҳисси тарбияланади. Революцион ва меҳнат анъаналарига чексиз ҳурмат ва муҳаббат пайдо бўлади. Бизда минглаб коммунистик меҳнат коллективлари — коммунизмнинг мустаҳкам истеҳкомини қураётган бунёдкорлар бор. Уларнинг тарбиявий кучи беқиёс.

Хўш, ичкилик ичиб, маст ҳолда медицина ҳушёрхоналарига тушган шахсларга нисбатан коллективларда қандай чоралар кўрилмоқда. Очиқроқ айтганда, ҳамма жойда бу борада иш яхши олиб борилаётир, деб бўлмайди. Масалан, Чкалов номли завод инженери «К» 1969 йил 27 декабрда медицина ҳушёрхонасига келтирилди. Шундан кейин ички ишлар органи заводга «К»ни коллективда муҳокама қилиш ҳақида хат йўллади. Бироқ, ҳозиргача мазкур заводдан милиция органлари жавоб хати олганича йўқ.

Худди ана шу заводнинг «Т» исмли инженери ўтган йили 2 июлда медицина ҳушёрхонасига келтирилди. 1969 йилнинг 5 июлида завод коллективига худди ана шундай мазмундаги хат йўлланди. Лекин ҳозиргача бу хатга ҳам жавоб олинмади.

«Ташавтомаш» заводида эса бу манзаранинг аксини кўриш мумкин. Борди-ю, бу ерда бирор ишчи ёки хизматчи спиртли ичимлик истеъмол қилиб, жамоат тартибини бузадиган бўлса, цех коллективи тезда унинг хулқ-атворини муҳокама қилади. Одат бўйича шу заҳотиёқ цех партия йиғилиши чақирилади. Бу ерда коммунистлар сўзга чиқишиб, цехда олиб борилаётган тарбиявий ишлардаги камчиликларни рўй-рост очиб ташлашади. Коллектив бўлиб муҳокама қилиш ўзининг ижобий натижаларини бераётир. Масалан, заводнинг «Б» исмли ишчиси мунтазам равишда спиртли ичимлик истеъмол қилиб, оиласида жанжал кўтарган. Коллектив бунга тоқат қилиб турмади. Ишчилар ўз ҳамкасбига охирги огоҳлантиришни бердилар. Шундан кейин у ўзига тегишли хулоса чиқариб олди. Ичишни ташлади, оиласининг ғамхўри бўлиб қолди. Ҳозир у энг сифатли маҳсулот топшираётир.

Ичкиликбозликка ва безориликка қарши курашда ички ишлар органлари, маъмурий идоралар, корхоналар, институтлар, муассасалар уларнинг жамоат ташкилотлари ёрдамига таянадилар.

Маълумки, СССР Олий Совети Президиумининг 1966 йил 26 июль Фармонига биноан ҳар бир муассаса раҳбарлари ўз қўли остидаги кишиларнинг жинояти ва безорилик ҳаракатлари учун жавобгардирлар. Жамоат тартибининг бузилиши қайси формада бўлишидан қатъи назар, иш якунлари чиқарилаётган пайтда айрим коллектив ёки шахсни мукофотдан маҳрум қилиш ҳам назарда тутилиши керак.

Ота-оналар адресига ҳам бир-икки оғиз сўз айтиб ўтмоқчимиз. Биз ҳар бир ота-онадан ўз болаларининг юриш-туриши, ахлоқ-одоби ҳақида сўрашга ҳақлимиз. Баъзи болалар спиртли ичимлик истеъмол қилиб, жамиятга қарши жиноят қиладилар. Бунинг учун ҳар бир ота-она ўз фарзандлари учун жавобгардир.

Республика ички ишлар органлари бошқа жамоат ташкилотлари билан ҳамкорликда ҳозирги вақтда ичкиликбозликка қарши кенг кураш олиб бораётирлар.

Ўтказилаётган рейдлардан шу нарса маълум бўлаётирки, саноат корхоналари, ўқув юртлари, маданий дам олиш муассасалари, меҳнаткашларнинг оммавий сайил ва дам олиш жойларида ва шунингдек, савдо корхоналарида, вокзал, аэропорт ва бошқа ерларда жойлашган савдо муассасалари кучли спиртли ичимликларни савдо-сотиқ қилишга зўр бераётирлар. Кучли спиртли ичимликлар билан савдо қилиш фактлари очиб ташланяпти. Шунингдек, партия ва совет органларига маълум қилинмоқда. Ана шулар ҳисобга олиниб, жойларда спиртли ичимликлар билан савдо қилиш тартибга солинмоқда.

Ичкиликбозликка ва безориликка қарши кураш олиб бориш мақсадида ички ишлар органлари ходимлари корхоналарда ва муассасаларда суҳбатлар ўтказмоқдалар. Бу ерларда жамоат тартибини мустаҳкамлаш масалалари муҳокама қилинмоқда.

Жамиятнинг ёвуз душмани ичкиликбозликка қарши кураш партия, совет органлари раҳбарлари, барча ходимлари ва жамоатчиларнинг муқаддас бурчидир.

Бизда социал-иқтисодий ва сиёсий ўзгаришлар туфайли меҳнаткашлар фаровонлиги яхшиланди. Коммунистик жамият қураётган бизнинг мамлакатимизда ичкиликбозликка ва қонунларнинг бузилишига қарши муваффақиятли курашиш учун барча имкониятлар яратиб берилган. Биз ана шу қулай шарт-шароитлардан тўғри фойдаланишимиз керак.

У. САИДОВ,
Ўзбекистон ССР ички ишлар министрининг ўринбосари.

СПОРТ

ФИНАЛГА ЙЎЛЛАНМА

«Комсомольская правда» газетаси соврини учун ўтказилган мусобақада ўзбекистонлик сузувчи спортчилар команда ҳисобида 579 очко, қозоғистонликлар 528 ва Қирғизистон спортчилари 60 очко олишга муваффақ бўлдилар. Сув спорти мастери тошкентлик Л. Зубицкая 100 ва 200 метрли масофага сузишда биринчи бўлиб келди. Халқаро класcли спорт мастери С. Конов 100 метр масофани батерфлей усулида сузиб ўтиб, ғалаба қозонди. Т. Рилова, О. Абрамова, Н. Устинова, В. Бадов ва Н. Устиновлар ҳам турли масофа бўйича сузишда муваффақиятга эришдилар.

Л. ПЬЯНЦЕВ.

ҲАЛ ҚИЛУВЧИ КУРАШ

Пойтахтимиздаги «Саёҳат» меҳмонхонасида эркаклар ўртасида ўтказилаётган Бутуниттифоқ шахмат чемпионатининг ярим финал мусобақалари қизғин давом этмоқда. Бунда мамлакатимизнинг турли шаҳарларидан келган 14 кучли шахматчи келаси йил ўтадиган финал олишувларига йўлланма олиш учун ўзаро куч синашаётир.

Ҳозирча тўрт тур ўйиндан кейин 3 очко тўплаган Г. Власов пешқадамлик қилиб турибди.

С. ҲАМИДЖОНОВ.

ДУНЁ ХАРИТАСИ ОЛДИДА

АМЕРИКАНИНГ ЛАОСДАГИ ИНТЕРВЕНЦИЯСИ ТЎХТАТИЛСИН

СССР Министрлар Совети Раиси А. Н. Косигиннинг АҚШ президенти Р. Никсонга йўллаган мактуби жаҳоннинг кўп мамлакатларидаги матбуот ва жамоатчиликнинг диққат-эътиборини ҳануз ўзига жалб қилмоқда.

● СОФИЯ. Болгариядаги марказий газеталар СССР Министрлар Совети Раиси А. Н. Косигин томонидан АҚШ президенти Р. Никсонга юборилган мактубнинг баёнини «Американинг Лаосдаги интервенцияси тўхтатилсин», «Лаосда тинчлик ўрнатилсин!» деган сарлавҳалар остида босиб чиқарди. Болгария матбуоти Лаосдаги уруш ҳаракатларини тўхтатиш ва бу мамлакатнинг тинчлик, мустақиллик ва бетарафлик йўлида ривожланиши учун зарур шарт-шароитни таъминлаш мақсадида Совет ҳукумати қилаётган ҳаракатларнинг муҳимлигини қайд этмоқда.

Радио ва телевидение обзорчилари Совет ҳукумати бошлиғининг мактубида Лаос проблемасини ҳал қилишнинг реал йўли кўрсатиб берилганлигини ўз шарҳларида таъкидламоқдалар.

● ПРАГА. Чехословакия телевидениесининг шарҳларида уқтириб айтиладики, Америка бомбалари Лаос территориясига ёғдирилиб турган шароитда Женева битимларини имзолаган давлатлар ўртасидаги музокаралардан ҳеч қандай натижа кутиб бўлмайди. СССР Министрлар Совети Раисининг мактубида кўрсатиб ўтилганидек, Лаосдаги аҳволни нормаллаштиришга олиб борадиган бирдан-бир йўл шуки, Лаосдаги турли сиёсий кучларнинг вакиллари бу масалани бир-бирлари билан маслаҳатлашиб ҳал қилишлари керак, бу мамлакатнинг ички ишларига Американинг аралашуви тўхтатилиши керак.

● ПАРИЖ. «Юманите» газетасида босилган мақолада бундай дейилади: Совет ҳукуматининг бошлиғи АҚШ дан урушнинг кенгайтирилишига яқин вақт ичида чек қўйишни ҳамда Лаос территориясини бомбардимон қилишни батамом ва ҳеч сўзсиз тўхтатишни талаб қилмоқда.

«Лаосдаги урушни тўхтатишга қаратилган ҳаракатларни давом эттиришга Совет Иттифоқи маҳкам бел боғлаганлигини Косигин яна бир марта таъкидлади ва Суванна Фума билан Суфанувонг ўртасида алоқалар боғланишини Косигин табрикламоқда»,— деб ёзади «Камба» газетаси.

А. Н. Косигин мактубидан олинган парчаларни «Фигаро», «Орор», «Эко» газеталари ҳам босиб чиқарди.

(ТАСС).

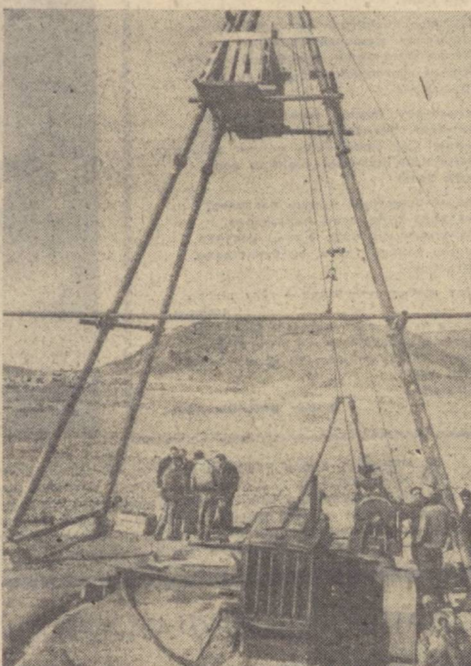

МАРОКАШ. Совет «Техноэкспорт» ташқи савдо бирлашмаси билан Марокаш «Тифнут Тираминин» компанияси ўртасида тузилган битимга мувофиқ бу ерда бир группа совет геологлари қидирув ишлари олиб бормоқдалар. Суратда: «Бу-Аззер» конида қазишга тайёргарлик кўрилмоқда.

И. Березниковский фотоси, (ТАСС).

НЬЮ-ЙОРК. АҚШнинг энг йирик шаҳри бўлган Нью-Йоркнинг минглаб аҳолиси Чикаго федерал суди томонидан урушга қарши ҳаракатнинг америкалик активистлари устидан чиқарган ҳукмига қарши норозилик билдириб намойишга чиқдилар. Суратда: ҳукмни бекор қилишни талаб этиб намойишга чиққан нью-йорккликлар.

Л. Пахомова телефотоси.

ЭРОНГА ҚИЛИНАДИГАН САФАР АРАФАСИДА

ТЕҲРОН, 18 март. (ТАСС). Эрон дўст Совет Иттифоқидан келадиган муҳтарам меҳмонни — СССР Олий Совети Президиумининг Раиси Н. В. Подгорнийни кутиб олишга ҳозирланмоқда.

Теҳроннинг етакчи газеталари ва журналлари бу воқеага катта эътибор бермоқда. Н. Подгорнийнинг Эронга сафари Эроннинг шимолдаги улуғ қўшниси билан алоқалари мустаҳкамланаётганлигини кўрсатувчи яна бир конкрет намуна бўлади, деб ёзади «Иран трибюн» журнали.

Эроннинг Совет Иттифоқи билан муносабатлари кейинги йилларда муттасил яхшиланиб бормоқда, деб ёзади журнал. Аммо 1966 йил 13 январдаги битим, деб ёзади «Иран трибюн» журнали, Эрон—Совет муносабатларидаги энг муҳим босқич бўлди. Шу битимга кўра Совет Иттифоқи Эронда биринчи металлургия заводини қуриб беради.

Эрон билан Совет Иттифоқи ўртасида Эронда машинасозлик заводи, бутун Эрон орқали ўтадиган магистрал газ қувури ва бошқа иншоотлар қуриш тўғрисида ҳам битимлар имзоланди.

Ҳар иккала мамлакат давлат арбобларининг учрашувлари, деб ёзади журнал, «Иккала давлат ўртасида ўзаро ишонч вазиятини вужудга келтиради».

ГАЙАНАНИНГ БИРИНЧИ ПРЕЗИДЕНТИ

ЖОРЖТАУН, 18 март. (ТАСС). Артур Чжун Гайана республикасининг биринчи президенти қилиб сайланди. Парламентда Артур Чжунни 53 кишидан 34 киши ёқлаб овоз берди. А. Чжун президентлик лавозимига сайлангунга қадар Гайана олий судининг аъзоси бўлган эди.

Буюк Британиянинг собиқ мустамлакаси бўлган Гайана шу йил 23 февралда республика деб эълон қилинган эди. Артур Чжун Гайананинг биринчи президентидир.

«ЧАҚИЛМАС ЁНҒОҚ» ЧАҚИЛДИ

РЕПОРТАЖ

ТЕЛЕВИЗОР экрани ёнида ҳаяжонга тушиб ўтирибмиз. Стокгольмдаги муз саройи «Юханнесхоф»дан олиб бериладиган Чехословакия — СССР хоккей командалари учрашувини тоқатсизлик билан кутамиз. Бугун жадвалга қандай ўзгартиш киритар эканмиз, қайси бир команда ўзига ойдин йўл очиб оларкин, наҳотки бу гал ҳам «чақилмас ёнғоқ» чақилмай қолса деган саволлар тинчлик бермайди.

Келинг, яхшиси, ўйин бошлангунча ўтган учрашувларга бир нигоҳ ташлайлик. Ҳали мағлубият аламини кўрмай келаётган совет хоккей юлдузлари учун ўтган уч учрашув осон тушдими, ё омадлари келдими? Йигитларимизнинг финлар билан учрашуви мунозарага сабаб бўлди. Айрим мутахассислар, СССР хоккейчиларининг бу йилги шашти пастроқми, финларни қийналиб ютишди деган гапни айтишди. Лекин бу пуч гап бўлиб чиқди. Кейинги ўйинларда финлар чемпионатга катта тайёргарлик билан келганликларини намойиш қилдилар. Улар полякларни осонгина мағлубиятга учратиб, шведларни эса кутилмаганда тор-мор келтириб қўйдилар.

Мана, бугун икки чемпионатдан бери енгилмай келаётган «чақилмас ёнғоқ» — чехословак хоккейчилари билан ўйин кескин тус олиши аниқ, ҳисоб ҳам унчалик катта бўлмаса керак. Шу сабабдан ҳам бу учрашувга қизиқиш катта. Муз саройи ишқибозлар билан лиқ тўла.

Ўйин бошланишданоқ кескин тус олди. Масъулиятли учрашувда ҳисобни очиш шарафига совет хоккейчилари мушарраф бўлдилар. Ўйиннинг олтинчи минутида Александр Мальцев ҳимояни ёриб кириб, шайбани дарвозага киритди. Шундан кейин ўйин баттар кескинлашди. Чехословак хоккейчилари ҳужумни кучайтириб юбордилар. Биринчи давра охиригача улар ҳужумни сусайтирмаган бўлсалар-да, совет хоккейчилари дарвозага кўпроқ хавф солиб турдилар. Биринчи давра бизнинг ғалабамиз билан тугади.

Иккинчи давра бошланишиданоқ рақибларимиз яна ҳужум суръатига суръат қўшиб юбориб, совет хоккейчиларини бир оз шоshириб қўйишди. Бироқ, рақиблар хоккейчиларимизнинг анча вақтгача мустаҳкам мудофаасини ёриб ўта олмадилар.

Хоккей футбол эмас. Оз бўлса-да хато ёки қўполликка йўл қўйилдими, ўйинчи марҳамат қилиб икки минутга четга чиқиб тураверади. Шунинг учун ҳам майдондан икки ўйинчимиз Давидов билан Старшиновнинг кетма-кет чиқиб кетиши қимматга тушиши мумкин эди. Лекин дарвозабон Коноваленко шунда маҳоратини кўрсатди. Кучлар нисбати устун бўлишига қарамай, дарвозани эгаллай олмадилар. Бу даврада хоккейчиларимиз ғалабани мустаҳкамлашга қанчалик тиришмасинлар, чехословак ўйинчилари ҳисобни бараварлашга муваффақ бўлдилар. 17-минутда Кохта Коноваленко дарвозасини аниқ мўлжалга олди. Шундан кейин чехословак хоккейчилари руҳланиб кетдилар. Даврани ҳужум билан якунлаб, учинчи даврани ҳам ҳужум билан бошладилар.

Икки йиллик анъанани бузмасликка қарор қилган чехословак командаси ғалабага қатъий бел боғлаган эди. Лекин совет хоккейчилари ажойиб комбинацияларни охирига етказиб, олдинма-кетин Дзурилла дарвозасини эгалладилар. Охирги давранинг саккизинчи минутида Викулов, 10-минутида Никитин шайба киритиб, ҳисобни СССР командаси фойдасига 3:1 қилдилар. Ўйин охиригача хоккейчиларимиз ташаббусни қўлдан бермадилар.

Учрашувда моҳир ҳужумчимиз Фирсов қатнашолмаганига қарамай «чақилмас ёнғоқ» чақилиб, муҳим ғалаба қўлга киритилди. СССР командаси ҳозирча ягона пешқадам бўлиб турибди.

М. МАНСУРОВ.
Ҳ. НОСИРОВ.

ХАЛҚАРО МАВЗУДА

БАНКИРЛАР ЖАНГИ

Бу «жанг» 1968 йилнинг баҳорида, яъни валюта кризиси капиталистик дунёни ўз гирдобига тортган пайтдан бошланган эди. Ўша пайтда Ғарбдаги йирик капиталистик мамлакатларнинг ҳукуматлари олтин учун икки хил нарх белгиланганлигини эълон қилган эдилар. Бунда давлатлар орасидаги муомала учун қатъий баҳо, хусусий кишилар ўртасидаги муомала учун қатъий бўлмаган нарх белгилаб қўйилди. Лондондаги бозорда пул муомаласи фақат биринчи нархда олиб борилди. Бу эса ўз навбатида хусусийчиларнинг тентираб қолишларига сабаб бўлди. Уларнинг бозорма-бозор югуришлари авжига чиқиб кетди. Бозорларда металларни харид қилиш ва сотиш очиқ-ойдин давом этаверди.

Шунингдек, Жанубий Африка Республикаси Лондонга ўзгармас нарх билан олтин сотишни рад этди. Натижада Лондон ўз олтин запасини тўлдириб турадиган асосий манбадан маҳрум бўлиб қолди.

Ўшандан буён икки йил вақт ўтди. Ғарб матбуоти томонидан «Цюрих қўриқчилари» деб аталувчи швейцариялик банкирлар Лондоннинг бу борадаги мушкул аҳволидан усталик билан фойдаландилар. Улар капиталистлар ўртасидаги савдодаги олтиннинг деярли 70 процентини ўз қўлларига киритдилар, ҳатто илгари фақат Лондон Ситиси билангина алоқа қилиб келган жуда кўпчилик мижозларни ҳам ўзларига оғдириб олдилар. Уч йирик Цюрих банкаси: «Свисс бэнк корпорейшн», «Юнион бэнк свисс» ва «Свисс кредит бэнк» тўхтовсиз олтин билан таъминланиб туриш учун ғоятда махсус йўл тутдилар. Швейцариялик банкирлар Жанубий Африка Республикаси билан у ерда қазиб олинадиган олтиннинг бир қисмини сотиб олишга норасмий равишда шартнома тузишга эришди. Натижада Жанубий Африка олтини Цюрих орқали сотиладиган бўлди. Агар кейинги эллик йил давомида олтиннинг харид баҳоси ҳар куни Ситидаги Ротшилвда банкининг «олтин хонаси»даги бешта инглиз компанияси томонидан белгиланиб келган бўлса, эндиликда бу мавқени Банховштрасседаги Цюрихлар эгаллаб олдилар. Аслида ҳар бир унция олтин 42 доллар баравари̇га туриб келмоқда эди. Бу баҳони Лондон 35 доллар даражасида тутиб туришга зўр бериб ҳаракат қилгани билан бари бир уддасидан чиқолмади.

Бироқ, биржалардаги ҳолат ҳар куни ўзгариб борди. Яқиндагина ғарб матбуоти жаҳонда олтин савдоси бўйича биринчиликни очиқдан-очиқ Цюрихга берилганлигини ёзган эди. Матбуот ҳозирги кунда бу соҳада Лондондан афзалият излаб топди шекилли, яна унинг устунликлари тўғрисида гап юритиб қолди. Гап шундаки, швейцариялик банкирларнинг позицияларида кучсиз томонлар бўлиб, ундан Сити банкирлари фойдаланиб қолдилар.

Узоқ давом этган бундай олишувда Лондоннинг муваффақиятини таъминлаган тўртта сабаб бор. Биринчидан, Цюрихнинг парвози олтинга бўлган талаб кўпайган валюта кризиси кучайиб бориш тўлқинида юзага келди. Уч Швейцария банки шунда спекуляция операцияларини таъминлаш мақсадида биржа тактикасини ишга солган эди. Кўпчилик капиталистлар уларнинг ёрдами билан ўзларидан ҳоли бўлган барча маблағларга олтин харид қилиб олавердилар ва олтин баҳосининг расмий суратда ортишини кутиб турдилар. Бироқ, бундай ҳолат юз бермади. Ҳар қандай корхона, айниқса майда корхоналар узоқ муддат давомида маблағ оборотисиз кун кечира олмайди. Шунинг учун қимматли ашё майда савдогарлар қўлида узоқ туролмаслиги турган гап. Улар қўлларида айлантирадиган буюмлари қолмагач, аста-секин олтинни бозорга олиб боришга мажбур бўлдилар. Натижада биржа усули билан олтин баҳосининг оширилиши тугаб, сариқ металлга бўлган талаб тезда камайиб кетди.

Иккинчидан, Жанубий Африка Республикаси швейцариялик банкирларга олтинни расмий баҳосидан юқори баҳо билан сотишга кўниб, шартнома тузган эди.

Учинчидан, Жанубий Африка Республикаси Цюрихдан ташқари жаҳон мамлакатларига савдо ва кредит бўйича ўз қарзлари эвазига олтин чиқариб турди.

Қисқа қилиб айтганда, олтиннинг камёблиги кутилгандек бўлиб чиқмади. Натижада учта Цюрих банкида сотилмаган маблағлар ҳажми ортиб кетди. Унинг бир унция олтин учун белгиланган 42 доллар баҳони қўзғатиб кўришга сира қуввати етмайди. Улар баҳони қанчалик юқори даражада ушлаб туришга уринсалар ҳам Швейцарияга бетўхтов оқиб келаётган олтинлар бунга йўл қўймаётир. Яна бир омил аҳволни мураккаблаштириб турибди. Лондон фирмалари ўз маблағларини қўшмай олтин савдоси олиб бораётган бир пайтда Швейцария банклари хазиналарини ўз ҳисобларига тўлдирмоқдалар.

1970 йилнинг дастлабки ҳафталари банкирлар ўртасидаги «жанг»да ким-кимнинг устидан ғолиб келишини анча ойдинлаштирди. Империалистик мамлакатлар ўртасидаги молиявий ҳисоб-китобларда юзага келган ғафовутларни текислаш юзасидан «қарз олиш ва беришнинг махсус ҳуқуқлари» системаси ишга солинди. Шунингдек, Жанубий Африка Республикаси билан Халқаро валюта фонди ўртасида олтин сотиш юзасидан шартнома тузилди. Бу шартнома бўйича Халқаро валюта фонди агар бир унция олтин учун тўланадиган баҳо 35 доллардан пастга тушиб кетгудай бўлса, Жанубий Африка Республикасидан ортиқча олтинни ўша нархда сотиб олиш мажбуриятини ўз устига олди. Бундан ташқари ЖАР ҳар кварталда бозордаги баҳодан қатъи назар маълум миқдорда Халқаро фондга олтин сотиш ҳуқуқига эга бўлди. Бу билан ЖАР «Цюрих қўриқчилари» билан ягона фронтда эришган барча ўлжаларига теппа-тенг эга бўлиб олди. Швейцария матбуотида ёзилган хабар бўйича Жанубий Африка Республикаси фақат январь ойининг ўзида 60 миллион долларлик қуйма олтин сотган.

Иккинчи томондан бу савдогарчиликдан Халқаро валюта фонди ҳам ғоятда мамнун бўлмоқда. Энди Жанубий Африка олтини тўппа-тўғри ғарб мамлакатларининг давлат резервларига бориб қўшилмоқда. Чунки очиқ бозорда бўладиган олтин савдогарчилиги капиталистик валюта системаси учун жуда қимматга тушади. Аҳволнинг бу зайлда ўзгариб кетиши, табиий, биржаларда ҳам ўз аксини топди; олтиннинг аввалги баҳоси бир унция учун 35 доллар баҳо тиклана бошлади, баъзи жойларда эса унинг баҳоси бундан ҳам пасайиши мумкин.

Ю. РИЖОВ,
ЖЕНЕВА.
АПН мухбири.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

РАДИО БУГУН

6.15 — Тонгги концерт. 8.25 — Область театрлари артистларининг концерти. 9.30 — С. Юдаков. «Ленин хотираси» поэмаси. 9.50 — «Самарқанд тикувчиларининг янги имкониятлари» деган эшиттириш (тожикча). 10.10 — Қўшиқлар. 11.15 — «Граждан мудофааси ҳақида» (русча). 11.30 — Ўзбек балетларидан парчалар. 13.30 — Совет композиторларининг қўшиқлари. 15.15 — П. Қодиров. «Қалбдаги қуёш». 16.10 — Ёшлар учун музикали соат. 16.50 — «Правда» газетасининг обзори. 17.00 — М. Ашрафийнинг «Темур Малик» балети асосида радиокомпозиция. 16.00 — «Коммунистик ахлоқ ва тарбия мавзуларида». 18.10 — «Ўзбекистон — қўшиқларда». 19.20 — Радио эшитувчиларнинг талаблари асосида концерт (татарча). 20.00 — «Ўзбекистон индустриальний» радиожурнали. 20.30 — Саноат ходимлари учун концерт. 21.00 — Халқаро мавзуларда суҳбат. 21.10 — Қишлоқ хўжалик меҳнаткашлари учун концерт. 21.40 — Сиёсий билимлар радиоуниверситети. 22.30 — А. Қаҳҳор. «Синчалак». Радиоинсценировка.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

17.55 — Тошкент кўрсатади. Рус тилида: 18.00 — «Ёшлик» студияси кўрсатади. 18.40 — Янгиликлар. 18.55 — Композитор И. С. Бах туғилган куннинг 285 йиллигига бағишланган эшиттириш. Ўзбек тилида: 19.40 — «СИҲАТ-САЛОМАТЛИК» тележурнали. 20.00 — Янгиликлар. 20.35 — Кўчаларимизда тартиб ва хотиржамлик бўлсин. 20.55 — «Тирик мурда» (бадиий фильмнинг 2-серияси). 22.00 — «БЎСТОН» тележурнали. 23.45 — Москва кўрсатади. 00.30 — Хоккей бўйича жаҳон биринчилиги. СССР — ШВЕЦИЯ. (Швециядан олиб кўрсатилади.)

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

13.00 — Москва кўрсатувлари.

УЧИНЧИ ПРОГРАММА

20.00 — Тошкент кўрсатади.

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРИДА — 20, 22/III да Бир пардали балетлар премьераси. М. Ашрафий. Темур Малик. А. Берлин. Сув ҳақида поэма. С. Юдаков. Аланга. 21/III да Ойжамол, 22/III да Евгений Онегин (кундузи).

ҲАМЗА НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 20/III да Алишер Навоий, 21/III да Парвона.

МУҚИМИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУЗИКАЛИ ТЕАТРИДА — 20/III да Жон қизлар, 21/III да Паранжи сирлари, 22/III да Фарғона тонг отгунча (Спектакллар кеч соат 8 да бошланади).

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА — «СУВДАГИ ЖОЗИБАЛАР» янги аттракциони.

КИНО

Кўҳна мачитдаги учрашув — «СПУТНИК» (тоқ соатларда), «ДРУЖБА» (кундуз ва кечқурун).

Почтачи — «СПУТНИК» (жуфт соатларда), «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун).

Британка ҳақида ўйлар (кундуз соат 5 да, кеч 7 ва 8 яримда).

Қирқ биринчи йил олмалари (эрталаб соат 11 да) — САНЪАТ САРОЙИ.

«Мерседес» муаммоси — «ЎЗБЕКИСТОН» (кундуз ва кечқурун).

Гапиравершишсин — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун).

Она муҳаббати — «ВОСТОК» (кундуз ва кечқурун).

Кашмирдаги севги — НАВОИЙ номли (ўзбек тилида, кундуз соат 1.40 ва кеч 8.30 минутда).

Гўзал маликам — «МОСКВА» (кеч 8 яримда).

МУҚИМИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУЗИКАЛИ ТЕАТРИДА ДОҲИЙМИЗ В. И. ЛЕНИН ТУҒИЛГАН КУННИНГ 100 ЙИЛЛИГИ ШАРАФИГА
ТЕЗ КУНДА
ЯНГИ СПЕКТАКЛЬ

ЕНҒИН МИРЗО асари — НАБИ ХАЛИЛОВ музикаси

«ОЛМА ГУЛЛАГАНДА»

Икки қисмдан иборат музикали драматик достон

Саҳнага қўювчи режиссёр — СССР халқ артисти, СССР давлат мукофоти лауреати Р. ҲАМРОЕВ.
Дирижёр — Н. ХАЛИЛОВ, Э. ТОШМАТОВ.
Рассом — ЎзССРда хизмат кўрсатган санъат арбоби Г. А. ВИЗЕЛЬ.
Балетмейстер — О. НАЗРУЛЛАЕВ.
Хормейстер — К. САЪДУЛЛАЕВ.
Концертмейстерлар — М. ФУРМАН, А. МАЛИНА.
Режиссёр ассистенти — Р. МУҲИТДИНОВА.

А. Н. ОСТРОВСКИЙ НОМЛИ ТОШКЕНТ ТЕАТР ВА РАССОМЛИК САНЪАТИ ИНСТИТУТИ ҚОШИДА ЎҚУВ ТЕАТРИ ОЧИЛАДИ

20 МАРТДА

«ТУҒИЛИШ»

А. Мухтор асари асосида Н. И. Тимофеева инсценировкаси.
Актёрлик факультетининг IV курс драма бўлими студентлари ижро этадилар.

21 МАРТДА

«ҚАДРДОН ДЎСТЛАР»

Л. Малюгин асари.
Актёрлик факультетининг кечки бўлим V курс студентлари ижро этадилар (рус тилида).

22 МАРТДА

«СОХТА КАСАЛ»

Мольер асари.
Актёрлик факультетининг IV курс драма бўлими студентлари ижро этадилар.

Спектакллар кеч соат 7 да бошланади.

Билетлар ўқув театри кассасида сотилади.

Ўқув театрининг адреси: Лопатин кўчаси, 77-уй (8, 7, 10, 11 трамвайларнинг «Туркман бозори» ва 9, 10, 11 троллейбусларнинг «Баранов кўчаси» бекатлари орқали келиш мумкин).

Ўзбекистон ССР қишлоқ хўжалигини иқтисод қилиш Ўрта Осиё илмий тадқиқот институти қошидаги ХЎЖАЛИК ҲИСОБИДАГИ МЕҲНАТНИ ИЛМИЙ ТАШКИЛ ҚИЛИШ МАРКАЗИ қуйидаги вазифаларга

КОНКУРС ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

Катта илмий ходимлар: ўсимликшунослик, чорвачилик, хизмат кўрсатиш техникаси ремонти, автопарк эксплуатацияси ремонти, ишлаб чиқаришни бошқариш, физиология, меҳнат гигиенаси ва санитария, сабзавотчилик, боғдорчилик ва узумчилик (фан кандидатлари, ёки катта иш тажрибасига эга бўлганлар) бўлимларида меҳнатни илмий ташкил қилиш;

Кичик илмий ходимлар: юқоридаги бўлимларга (иш тажрибасига эга бўлган агрономлар, зоотехниклар, иқтисодчилар, инженерлар, врачлар).

Конкурс муддати — 26 мартгача

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, Ш. Руставели кўчаси, 22-уй. Телефонлар 55-14-08, 55-01-80.

РЕСПУБЛИКА «БИЛИМ УЙИ» 22 МАРТ КЕЧ СОАТ 7 ДА

ХАЛҚАРО ШАРХЛОВЧИЛАР БИЛАН УЧРАШУВ ЎТКАЗАДИ

КЕЧАДА — Ўзбекистон телевидениесининг халқаро масалалар бўйича шарҳловчилари, тарих фанлари кандидатлари: Баҳриддин МАННОНОВ, Қобилжон АҲМАДЖОНОВ, Эркин ҲАЙИТБОЕВ, Собиржон ҚУРБОНОВ, Маъмуржон НИШОНОВ [illegible] Кеча охирида бадиий фильм намойиш қилинади.

МАРКАЗИЙ «ПАХТАКОР» СТАДИОНИДА 21 МАРТ КУНДУЗ СОАТ 5 ДА

СССР биринчилиги учун «ШАХТЁР» (Донецк) — «ПАХТАКОР» (Тошкент) «А» класс командалари ўртасида

ФУТБОЛ

20 март кеч соат 6 да дублерлар ўйнайди.

ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ ИЖРОИЯ КОМИТЕТИНИНГ МАҲАЛЛИЙ САНОАТ БОШҚАРМАСИГА бухгалтер-ревизор ва катта бухгалтер

КЕРАК.

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, [illegible] кўчаси 53 «а» уй. Телефон — 44-39-21 ички 49, 72, 68.

Редактор М. ҚОРИЕВ.

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ
Орган Центрального Комитета Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР.

Бизнинг адрес ва телефонлар: ТОШКЕНТ «ПРАВДА ВОСТОКА» кўчаси № 26. Редактор — 336545. Редактор ўринбосарлари — 337914, 339323. Масъул секретарь — 334455. Масъул секретарь ўринбосарлари — 337233. Партия турмуши — 333469. Марксизм-ленинизм назариясини пропаганда қилиш — 331455. Халқаро ҳаёт — 331216. Саноат капитал қурилиш ва транспорт — 334780. Совет қурилиши — 333258. Қишлоқ хўжалиги — 337604. Адабиёт ва санъат — 332036, 337221. Фан, мактаб ва олий ўқув юртлари — 334451. Маҳаллий [illegible] 338679, 333553. Иллюстрация — 334524. Стенографистка — 337343. Корректура — 337162. Эълонлар — 332142. Коммутатор — 330249, 330250, [illegible] 330258. ОБЛАСТЬ МУХБИРЛАРИ. Андижон — 48—85. Бухоро 3—31—42. Қарши — 39—42. Нукус — 42—62. Самарқанд 31—972. Термиз 23—27. Урганч 31—55. Гулистон — 22—09.

№ Г. — 66. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг босмахонаси. Тошкент шаҳри. Индекс 64583. Р. 02351.